

WINTERBLOESEM

WINTERBLOESEM
liefde per e-mail
gebaseerd op ware gebeurtenissen

Dinie Kaman

Een jaar eerder.....

Het was zover. Tina Koning keek nog eens op de klok. Het was tijd om te gaan. Ze liep naar de gang, pakte haar mantel, deed een sjaal om en handschoenen aan. Het was koud buiten. IJzig koud. De temperatuur lag voor haar gevoel ver onder nul. Toch lag er geen sneeuw. Gelukkig maar anders was het glibberen geweest. Nu was het alleen maar koud. Het kon natuurlijk ook aan haar liggen. Het was vandaag geen prettige dag. Juist een hele sombere. Voor haar mocht het weer ook wel somber zijn. PASTE dan goed bij haar stemming, maar toen ze naar buiten keek was daar geen sprake van. De lucht was helder en bleekblauw.

Ze zou afgehaald worden door haar zoon, met de auto. Zelf had ze er de kracht niet meer voor om te rijden. Ze had haar energie al opgebruikt. Bij de deur bleef ze staan en keek door het raam ernaast. Zo kon ze de straat goed in de gaten houden. Ah, daar kwam hij al aan. Zwijgend stapte ze in.

De andere kinderen zullen er vast al zijn, dacht ze. Zij hadden het ook moeilijk gehad de laatste tijd. Nu moesten ze samen afscheid nemen. Ieder op zijn eigen manier. Zwaar en moeilijk zou dat zijn.

Ze kwamen bij het Hospicehuis aan en ze zag hen al buiten staan. Gelukkig, ze waren er allemaal. Nu konden ze gezamenlijk naar binnen. Ze bleven stilletjes staan in de hal.

De kist was nog op de eerste verdieping en moest met de lift naar beneden gehaald worden. Ze wachtten er geduldig op. Tijd maakte nu niet meer uit. De dag zou voor haar gevoel nog lang genoeg duren en ze hoopte dat ze genoeg kracht had om het te vol te houden.

Op een brancard met wieltjes kwam de kist naar beneden. Het was doodstil in de hal. Twee verzorgsters duwden de baar langs hen heen naar de uitgang. Daar bleven ze staan. Eén van de dames pakte een stuk papier en begon te lezen. Het was een gedicht. Tina had haar aandacht er niet bij. Ze hoorde het aan, maar nam het niet op. Daarna legden alle verzorgsters die buiten als een soort erehaag stonden te wachten bloemen op de kist, die langzaam in de wachtende auto werd geschoven. Haar oudste dochter bedankte de dames voor de goede verzorging in de drie dagen, dat hij hier gelegen had. Het was niet lang geweest, maar wel zeer intensief. Om de beurt hadden de kinderen en zij over hem gewaakt. Hij had er niet veel van gemerkt. Werd door medicijnen in een soort half slaap gehouden. Hij was zo benauwd geweest en had daardoor pijn. De dokter had hem een middel voorgeschreven om het dragelijk te houden.

De stoet zette zich in beweging richting kerk. Het moeilijkste moest nog komen. Al die mensen handen geven en opgewekt blijven. De rit

was niet lang. De baar werd naar en zijkamer gereden en Tina ging samen met haar kinderen in de hal staan om handen te kunnen schudden met iedereen, die afscheid van Tim wilde nemen.

Ze stond te trillen op haar benen. Steeds maar in gedachten zeggen: houd vol, houd vol! Het leek of alles als een droom aan haar voorbij trok. Was zij het werkelijk, die hier stond? Ze had er nooit rekening mee gehouden, dat dit kon gebeuren. Ja, later misschien, maar niet nu. Ze was er helemaal niet op voorbereid. Het had haar totaal overvallen. Toch maar volhouden, dapper blijven.

Van de afscheidsdienst had ze niet veel meegekregen. Het leek wel op een begrafenis van iemand anders. Ze was er bij, maar ook weer niet. Later zou de klap en het besef wel komen, dacht ze. Nu moest ze zorgen, dat ze het volhield en niet flauw ging vallen.

Op de begraafplaats was het ijzig koud. Er stond ook nog een straffe wind. Het leek wel of deze dwars door haar heen blies. Er trok een rilling door haar heen. Ze zocht steun bij haar zoon. Hij was tenminste nog alleen. Zijn zussen hadden hun eigen partners bij zich. Daar konden zij op leunen. Gelukkig had Tina hem nog om steun bij te zoeken. Weer beleefde ze alles als van een afstand. Geen traan kwam op haar wangen. Alle emoties leken weg. Toch had ze echt wel gehuild, maar dat was tijdens de moeilijke weken ervoor. Heel veel zelfs, maar nu leken ze gewoon op. Apathisch stond ze daar. Volkomen verstart.

Na het uitspreken van het Onze Vader en de geloofsbelijdenis door de dominee werd de kist naar beneden gedraaid. Dat was het dan. Er trok een huivering door haar lichaam. Was het van de kou? Of iets anders? Toch emoties?

Ze liepen het pad af terug naar de parkeerplaats. Eigenlijk had ze er al genoeg van. Ze was zo moe. Dit had ze nog net kunnen opbrengen. Iedereen mocht van haar wel naar huis. Ze had zo weinig behoefte meer aan gezelschap, maar ze wist dat ze er niet onderuit kon. Het liefst ging ze gewoon alleen naar huis. Expres had ze geen gezamenlijk koffiedrinken in de zaal van de kerk afgesproken. Alleen haar eigen kinderen en haar familie, die konden mee. Dat was genoeg. Meer dan genoeg. Ze vond het jammer voor de rest, maar ze kon het niet meer opbrengen. Gelukkig hadden de kinderen aangeboden om thuis de mensen op te vangen. Zij hoefde niets te doen. Ze vond het helemaal prima.

1

Tina keek naar buiten en zuchtte. Het had net geregend. Er stonden grote plassen water op het terras. Het was nog steeds druilerig. Er kwam vast nog meer. Als ze naar de wolken keek, leken die nog vol te zitten met regendruppels. Ook de tuin zag er mistroostig uit. Nu de herfst overgegaan was in de winter, was er weinig meer in bloei en de kale takken van de struiken dropen nog na van de bui. Een verdwaalde koolmees was bezig wat eten op te scharrelen, tevergeefs zag ze. Hij vloog weer weg.

Ze zat aan de keukentafel. Een kopje koffie stond nog onaangeroerd voor haar. Ze had het wel ingeschonken, maar veel zin had ze er niet in. Het leek of haar maag er tegen protesteerde. Het was buiten wel triest, maar als ze om zich heen keek in de kamer werd ze daar ook niet vrolijk van. Had ze zo weinig kleur in haar leven en was de kamer er een afspiegeling van? De meubels kwamen bijna allen uit een kringloop of uit een faillissementspartij. De bank waar je op kon slapen was bedekt met een blauw kleed. Om de beschadigingen te bedekken. Een tweedehands sta-op stoel, die van Tim was geweest stond er tegenover. Aan de andere kant van de kamer, waar vroeger een aquarium stond, waren nu 2 oude kastjes uit de kringloop, door haar zoon gekocht en neergezet. Zelfs de tv stond op een kast uit de kringloop. Nee, het zag er in haar ogen triest uit.

Wat voelde ze zich eenzaam. Dat had ze de laatste tijd steeds meer. Vroeger was dat toch niet zo. Toen Tim nog leefde, had ze er helemaal geen last van. Vier kinderen grootbrengen en ook nog een eigen zaak runnen, dat gaf genoeg afleiding, maar nu hij er niet meer was, kwam de eenzaamheid steeds vaker naar boven. Misschien omdat ze nu zoveel tijd over had?

Ze zuchtte nog eens. Wat leek het leven zwaar. Vroeger al en nu nog meer. Door de burn-out van het afgelopen jaar was al haar energie op. Zo moeilijk om vol te houden. Waar moest ze toch weer kracht vandaan halen?

Het was wel december, maar het leek er helemaal niet op. Erg koud was het niet eens, alleen maar grijs en grauw en heel veel regen. Moedeloos en down werd je ervan.

Was het pas een jaar geleden dat Tim overleden was? Of eigenlijk bijna een jaar. Het was op eerste kerstdag dat hij stierf. Hoe had ze het toch volgehouden afgelopen jaar? Gewoon een roes was het ge-

weest. Net of alles aan je voorbij ging. De ziekte van Tim had haar uitgeput. Ze was meer verpleegster dan vrouw geweest. Dag en nacht had ze klaar moeten staan om hem op te vangen en te helpen. Overdag was het zo erg nog niet, maar 's nachts! Elke nacht weer eruit. Niet éénmaal maar diverse keren. Ze sliepen al jaren apart. Niet meer samen in één bed. Daar had ze veel verdriet van gehad.

Als je al 40 jaar getrouwd bent en je zo aan elkaar bent gehecht, dan schuif je dat niet zomaar aan de kant. Ze had daar 's nachts vaak om gehuild en zich machteloos gevoeld. Maar het moest gewoon, haar nachtrust had zij ook nodig.

Maar ironie, ook het aparte slapen had niet geholpen. Tim kon door zijn vergevorderde Parkinson zich moeilijk bewegen en in de nacht helemaal niet meer. Hij had alle hulp nodig om zich om te keren in bed of om eruit te komen. En dat laatste was het zwaarst. Vier, vijf, zes keer per nacht naar de w.c., mede door zijn hoge bloedsuiker, omdat hij ook nog diabeet was en daardoor vaak moest plassen. Hij roepen, zij wakker, uit bed naar hem toe, met een speciale aangeleerde handigheid Tim uit bed trekken en aan de hand naar de w.c. begeleiden. Die was gelukkig vlakbij in de badkamer. Wachten tot hij klaar was, dan weer in bed schuiven en dan weer in je eigen bed proberen in slaap te komen. En net was ze dan weggedommeld, of Tim riep weer en begon alles opnieuw.

Na zijn overlijden was ze in een groot zwart gat gevallen en oververmoeid geweest. Apathisch had ze in de stoel gezeten, niet in staat om maar iets te doen. Alle energie was op, was weg. Hoe kreeg ze die weer terug? Ze was helemaal leeg geweest.

Gelukkig, dat haar jongste zoon nog in huis was. Haar drie dochters waren allang de deur uit en woonden niet in de buurt. Daar kon ze helaas geen beroep op doen om haar op te vangen. Bert was al ver in de dertig en nog altijd vrijgezel. Door zijn handicap, zijn doofheid ging de communicatie met de buitenwereld moeizaam. Hij zat graag achter de computer en mailde en chatte met iedereen. Daar leefde hij zich in uit. Ook aan computerspellen was hij verslaafd en was daardoor de hele dag boven in een slaapkamer, die als kantoor was ingericht. Helemaal weg in zijn eigen wereld.

Maar hij was nog thuis en dat gaf toch weer een doel in het leven. Er moest voor hem gekookt en gewassen worden. Als hij er niet geweest was, dan had ze zichzelf vast verwaarloosd. Nu moest ze wel. Er was nog steeds één in huis die verzorging nodig had. Maar veel steun kreeg ze niet van hem. Als hij thuis kwam van zijn werk, zat hij altijd maar boven en alleen voor de maaltijden kwam hij naar beneden. Ook toen hij werkeloos werd, zat hij nóg de hele dag boven. Dat gaf haar dat eenzame gevoel. Er was geen persoon in de buurt die háár op kon opvangen. Ze had wel het één en ander geprobeerd om afleiding te zoeken, maar niets gaf voldoening. Het kóstte alleen

maar energie en die had ze al zo weinig. De accu was gewoon leeg en ze werd er alleen vermoeder van.

Ze zuchtte opnieuw en steunde haar hoofd in haar handen. Hoe kwam ze hier toch uit! Hoe moest ze uit die negatieve spiraal komen? Ze had er zo genoeg van. Zó schoon genoeg! Straks zou het weer kerst worden en hoe moest ze die dag doorkomen? Ze hoopte maar, dat haar dochter Marjan haar zou vragen bij hen de eerste kerstdag door te brengen. Even weg uit dit huis. Even de somberheid en het eenzame gevoel ontlopen. Afleiding. Ja, afleiding had ze nodig. Want o, wat voelde ze zich alleen en wat was het huis stil, nu alle beslommeringen, die de ziekte van Tim meebrachten, zo eensklaps waren gestopt.

Het had veel moeite gekost om uit dat gat te komen nu er opeens niets meer was te doen. Niets meer te regelen, niets meer te verzorgen, heel je dagritme weg. Het was net of ze in een vreemd huis woonde. Niets leek meer op vroeger. Net of alles zwart was geworden in je eigen huis. En zo leeg. Zo vreselijk leeg. Vaak zette ze de radio aan. Dan leek het niet zo stil meer.

Ze schrokt op uit haar gepeins en keek naar de klok. Was het nog maar een uur verder? Hoe kreeg ze de dag om. Toch maar wat gaan doen? Veel energie en lust had ze niet. Het huis had ze de laatste tijd aardig verwaarloosd. Dan toch maar die stofdoek pakken en wat doen! Dat laatste zetje moest ze zichzelf geven.

Ze stond op bij de tafel, waar ze het laatste uur moe gestreden had gezeten en spoelde haar koud geworden kopje koffie weg in de gootsteen, liep de gang in en keek even terloops in de spiegel. Wat zag ze er verpieterd uit! Haar grijze haar zat slordig. Ze keek door haar bril naar haar spiegelbeeld. Haar ogen stonden dof en ze zag in haar ooghoeken tranen glinsteren. Langs haar mond liepen diepe lijnen. Waren die altijd al zo diep? Of kwam dat van de zorgen en verdriet van de laatste jaren? Nou, dacht ze, “moeders mooiste” ben ik zeker niet meer. Al was ze dan pas 65 geworden en had ze nog een slank postuur, ze had toch het gevoel uitgerangeerd te zijn. Niet meer nodig. Wie zat er nu nog op haar te wachten? Wat moest ze nog met haar leven?

Bleef alleen nog haar zoon over om voor te zorgen. Haar zoon Bert, die nog steeds bij haar in huis woonde. Voor hoe lang nog? Ook dat was een probleem op zich. Maar wie had er nog behoefte aan haar? Iedereen was zo druk met zichzelf bezig. Wist iemand wel, hoe groot haar behoefte was om nog mee te tellen? Om ergens bij te horen? Iemand die nog aandacht voor haar had?

Met afhappende schouders draaide ze zich om, weg van haar spiegelbeeld. Kom ze ging maar aan de slag. Er moest toch wat gebeuren in huis.

De volgende morgen, nadat ze eindelijk was opgestaan en zich met moeite had aangekleed liep ze nog even naar de andere slaapkamer, die als kantoor was ingericht. Op het bureau zag ze het schrijfblok liggen, waarin ze de laatste tijd haar gedachten had opgeschreven. Als ze deze met niemand kon delen, dan bleef alleen het papier nog over. Veel bezoek had ze niet gehad het afgelopen jaar. Met elkaar misschien op één hand te tellen. De dominee was één keer geweest, net na het overlijden van Tim. De ouderling misschien een keer meer en de rest van de kerk had ze niet gezien. Waar waren ze? Haar kinderen kwamen ook al niet. Haar eigen familie woonde ver weg en iemand van de familie Koning had ze ook niet gezien. Al had dat natuurlijk een reden. Nee, ze had alles alleen moeten oplossen. Ze had niet veel zin om wat te doen vanmorgen. Haar zoon was naar zijn werk, daar hoefde ze geen rekening mee te houden. Ze ging lusteloos achter het bureau zitten en sloeg het schutblad om van het schrijfblok en keek naar haar eerder geschreven tekst. Ze begon het opnieuw te lezen.

25 juni

Nu daar gaan we dan. Je gedachten opschrijven op advies van de psychologe van het GGZ In de Bres. Frustraties, negatieve gedachten, somberheid. Alles mag. Maar of alles moet? Ja we zien wel. Waar moet je dan beginnen?

Het is natuurlijk begonnen met het over lijden van Tim. Eigenlijk al eerder. Het laatste halfjaar voor zijn overlijden was heel zwaar. Zienderogen zie je hem achteruit gaan en kan je niets doen. Machteloos voel je je dan. Het ergste was nog niet zijn ziektebeeld, maar in z'n hoofd veranderde zoveel. Het was niet meer de Tim die ik trouwde. Van een onafhankelijk persoon was hij in een afhankelijk persoon veranderd. Hij vergat heel veel, ook zijn medicijnverbruik, dus op het laatst was ik 24 uur mantelzorger. Lichamelijk en geestelijk was dat heel zwaar. Dan opeens een herseninfarct en in 14 dagen tijd overleden. Dat was heel heftig.

Het ergste vond ik dat ik niet meer met hem kon praten. Na het infarct kon hij niets meer zeggen. Hoe hij alles beleefd had en voelde kon nu helemaal niet meer gedeeld worden. Daarna kwam de klap en de verdoving. Je voert alles uit in een soort roes.

De eerste 3 maanden na zijn overlijden, moest ook nog koste wat kost een loods leeggehaald worden en de goederen verkocht op marktplaats. Daarbij had ik slechte financiële omstandigheden. Geen partner AOW meer, geen PGB meer, alleen een heel klein pen-

sioen van AH met een kleine lijfrente uitkering. Van ruim 2000 euro per maand, naar nog geen 500 euro per maand. Wel een eigen huis en de hypotheek, die betaald moet worden.

Te oud om te werken, te vroeg voor eigen AOW. Bij het UWV Daarbij komt, dat ik sinds mijn 15e jaar zeiden ze: ga maar een baan zoeken. Nou ja, op je 64ste! Moest met hangende pootjes naar hen toe om ze te vertellen, dat ik geen energie had om ook maar iets te doen. Ik die jaren keurig premie betaald had, moest nu bedelen om een uitkering. Met moeite geloofde die bedrijfsarts mij. Hij liet merken, dat hij veel met dit soort dingen te maken had gehad en iedereen smoesjes verzon om maar een uitkering te krijgen. Dat dacht hij in eerste instantie ook van mij, maar toen ik mijn verhaal kon doen, ging hij overstag.

Gelukkig kon ik zo worden afgekeurd wegens alle omstandigheden: overlijden Tim en daarna rouw en burn-out.

Na de eerste 3 maanden eindelijk tijd om echt te rouwen. Ook ben ik nog steeds erg moe. Rouwen kost energie, zeggen ze. Het is hard werken. Dat klopt helemaal.

eigenlijk nooit alleen iets heb hoeven doen. Sinds die tijd is Tim er altijd geweest, dus konden we samen beslissen. Weinig zelfstandigheid opgebouwd.

Nu moet op mijn 65e opeens het roer om. Nu moet ik alles opeens wel alleen beslissen en mijn daginvulling is totaal anders geworden.

26 jaar een eigen zaak hebben, is keihard werken. Dan het faillissement, dat de nodige stress opleverde en dan mantelzorger voor 24 uur per dag.

Nu is dat alles weggevallen en vraag ik mij af, wat ik nu met al die vrije tijd moet doen. Vrijwilligerswerk? Aan de ene kant zeg ik ja, aan de andere kant zie ik daar enorm tegenop. Kan ik dat wel aan? Heb ik daar genoeg energie voor?

Er kwam een ouderling van de kerk langs en daar sprak ik met hem over. Nou, er was een vacature voor wijkzuster. Eén wijk had er namelijk niet één. Iets voor mij? Aarzelend stemde ik toe, misschien kon ik het proberen.

En twee dagen later stond er al een diaken op de stoep. Of ik het toch maar wilde doen. Ik heb toegestemd, al hoewel ik geen idee heb hoe het zal gaan en wat er van mij verwacht wordt.

Maar goed, op dit moment zit ik nog steeds met mijn sombere gedachten. Elke morgen kom ik moeizaam uit mijn bed en weet niet wat ik moet doen.

Iedere keer als ik de huiskamer binnenkom overvalt mij een negatief gevoel. Hoe komt dat, vraag ik mij af. Omdat Tim er niet meer is?

Hij was natuurlijk altijd aanwezig in de kamer. Ik zet dan maar

vlug de radio aan om de stilte op te vangen. Maak een broodje klaar en probeer de krant te lezen. Langzaam trekt het gevoel dan weer weg. Niet altijd, soms blijft het langer, dat ligt aan de afleiding die ik die morgen dan heb.

Nu gaat Bert volgende week vrijdag al vroeg weg en komt pas zondagavond weer terug. Daar zie ik als een berg tegenop. Drie dagen alleen. Daar kan ik zelfs een paniekgevoel bij krijgen.

Ik hoop dat er dan genoeg afleiding is om die dagen door te komen. Daar wordt ik nog meer gedeprimeerd van. Zo kom ik niet uit die negatieve cirkel. Ik wil zo graag met positieve energie opgeladen worden en niet met negatieve. Vandaar dat ik probeer wat op te schrijven. Wat je opschrijft hoe je niet meer te onthouden en kan je het naast je neerleggen, is mij verteld. Ik hoop het.

6 juli

Vandaag weer een stukje schrijven over jezelf. Dat vind ik toch behoorlijk confronterend, Gedachten gaan zoveel sneller. Voordat je iets hebt opgeschreven zijn je gedachten al mijlenver. En waar moet je het zo gauw over hebben?

Vanmorgen voelde ik mij behoorlijk beroerd. Mede denk ik omdat ik met dit schrijven begonnen ben. Nu ben ik er veel te veel mee bezig en kan ik het niet van mij afzetten. Het is nu 3 uur. De hele morgen ben ik al aan het dubben of ik iets neer zal schrijven.

Moeilijk op gang gekomen vanmorgen. Elke keer als ik beneden kom is de kamer leeg. Dan krijg ik weer zo'n knoop in mijn buik en vliegen de muren mij aan. Afleiding is dan wat ik wil. Er uit, iets leuks doen. Maar wat dan, hè. Fut heb ik niet.

Ik moet mij pressen om een broodje te maken. De libelle dan maar lezen. Ik heb er genoeg gekregen van de buurvrouw. Dat leidt gelukkig af.

Wat heb ik nog meer gedaan, koffie gedronken en in de tuin in het zonnetje gezeten. Na 11 uur kwam Bert uit zijn bed.

'Zullen we voor het huis de heg gaan knippen en doe jij dan de klimop, deze groeit te veel in de kieren van de schuur.' vroeg ik hem. 'Dat is goed.' zei hij.

Maar nadat ik mijn middagbroodje gegeten had en ik Bert waarschuwde, kwam hij niet. Zo gebeurt het wel vaker. Hij zegt ja, maar doet het niet. Gefrustreerd word je ervan.

Hij krijgt geen goede signalen in zijn hoofd om te weten wat een ander voelt. Daar loop je steeds tegenaan. Zijn eigen werkjes zijn belangrijker dan die van jou.

Nu gaat hij volgende week een lang weekend weg en wil hij diverse computers en schermen meeslepen, dus dat vraagt alle tijd van

hem. Nou ja alle, behalve de spelletjes die hij op zijn computer speelt met zijn chat vrienden.

‘Dat doe ik voor ontspanning,’ zegt hij dan. Ja Ja, dat is één van de redenen dat wij gesprekken voeren in Groningen bij Lentis.

Bert reageert niet zoals je normaal zou verwachten. Hij is wel ernstig slechthorend, eigenlijk doof, zeggen ze in Groningen, maar er is meer aan de hand.

Hij moet ook solliciteren voor een baan. Is in augustus een jaar werkeloos en komt dan in de bijstand. Dit gaat moeizaam tot heel slecht. En het vervelende is, hij wordt er niet heet of koud onder.

Een ander zou er gestrest van worden omdat die einddatum nadert. Hij niet hoor en ondanks de schulden die hij heeft en die hij moeizaam aflost, gaat hij vrolijk verder. Met zijn eigen dingetjes.

Volgens de gesprekken in Groningen lijkt het er sterk op dat hij het syndroom van Asperger heeft. Marjan heeft mij daarop gewezen en nu vallen de puzzelstukjes op zijn plaats. Maar goed, nu moeten we er wel op een goede manier mee omgaan. We zijn er nog lang niet. Ik moet mijzelf eerst maar afleren om mij te ergeren aan het gedrag van hem. Als het blijkt dat hij er niet veel aan kan doen, moet dat dan maar.

Ik moet zelf ook wat afleiding zoeken. Vrijwilligerswerk, daarover gesproken met de psychologe. Vanmiddag gekeken op de website van het verzorgingstehuis De Wieken. Je kan je opgeven als vrijwilligster. Heb dat dan maar per mail gedaan. Kijken wat het voor reactie geeft.

Morgenmiddag is er na de kerkdienst een gezellige wijkmiddag en samen eten. Dat lijkt mij wel leuk. Ben benieuwd hoe dat gaat.

27 oktober

Zo'n lange tijd ertussen. Steeds maar hopen dat het goed zal gaan en dat het lege gevoel 's morgens over zal gaan. Maar dat valt erg tegen.

Nog steeds moeite om uit bed te komen. Begin de dag al met een vermoeidheidsgevoel. Weinig energie. Moet mijzelf dwingen om iets te doen. Doe liever eigenlijk niks, maar dan komt mijn gevoel van : je mag en dag niet verloren laten gaan, maar moet deze nuttig besteden. Dus dwing ik mijzelf om toch wat te doen.

Liefst zou ik dan het huis uit willen gaan, ergens heen, afleiding, wat dan ook. Maar mijn lichaam is te moe en de fut ontbreekt dan om die extra inspanning te verrichten. Pak dan maar de krant of een boek en langzaam wordt het dan beter.

De klok is een uur teruggezet vanwege de wintertijd en dan ben ik ook een uur eerder wakker. Je hoeft er nog niet uit, maar je gaat

wel aan allerlei dingen denken. Veel over vroeger. Niet zozeer de afgelopen tijd, maar van veel langer geleden.

Het is net of alles terugkomt en je het opnieuw moet verwerken. Vroeger had ik daar geen tijd voor en is het weggestopt en nu komt het naar boven. Niet alleen de fijne dingen, maar ook de vervelende.

Ik dacht dat ik in een normaal gezin geboren was. Ik was de jongste. Nog drie boven mij. Een zus, die achttien jaar ouder was en nog twee broers. Met de oudste scheel ik 10 jaar en met de andere drie. Van deze laatste kan ik me nog wel het één en andere herinneren. We trokken veel met elkaar op. Maar van de anderen niet.

Mijn zus trouwde met een zeeman, toen ik zes jaar was. Eigenlijk was het voor mijn gevoel niet eens een echte zus. Meer een tante op afstand. Later werd verteld, dat mijn grote zus toen deze nog verkering had, wel eens met mij in de kinderwagen ging wandelen en andere mensen dachten dan, dat ik van haar was. Met mijn zwager heb ik weinig contact gehad. Het leeftijdsverschil was te groot. Hij bleef een vreemde. Diverse keren heb ik bij mijn zus gelogeed, toen ik nog op de lagere school zat. Als mijn zwager dan thuis was, wilde hij mij graag ook nog een beetje opvoeden. Daardoor bleef hij voor mij afstandelijk en overheersend.

Mijn oudste broer werkte al heel lang, in mijn belevenis, bij een bank en was de hele dag van huis. Mijn moeder was dan ook al 42 toen ik geboren werd. Mijn andere broer Tom, daar ging ik dus wel mee om, maar hij had ook zijn vrienden en daardoor bleef ik vaak alleen.

Mijn moeder was een spontane vrouw, tenminste dat was mij verteld. Maar ik had het toch anders meegemaakt. Er was een langzaam groeiende tumor in haar hoofd ontdekt en toen ik twee jaar was werd deze bij mijn moeder verwijderd. Na een risicovolle operatie bleef er van de spontane vrouw niet veel over. Na deze operatie kreeg ze aanvallen van epilepsie en ook het gezichtsvermogen in de hersenen was beschadigd. Ze kon daardoor nog maar weinig zien van haar omgeving. Alles was wazig geworden. Vroeger waren ze nog niet zo kundig op dat gebied. Maar goed, als je niets anders weet, dan denk je dat het zo hoort.

Vriendinnen mee naar huis nemen, dat deed ik zelden. Waarom eigenlijk niet? Ik speelde toch vaak genoeg met de buurtkinderen, maar die kwamen nooit bij mij thuis. Alleen mijn nichtje Joke, die recht tegenover ons woonde kwam wel eens, maar vaker kwam ik bij haar. Ik proefde wel altijd een bepaalde afstand als ik daar was, maar je bent kind en let daar niet zo op. Pas later bemerk je de reden.

Door de operatie was mijn moeder een ander mens geworden. Ze

zat altijd thuis en kwam nooit meer op straat. Of alleen onder begeleiding. Door dat vele thuiszitten begon ze te piekeren en argwanend te worden. Het boterde daardoor niet zo goed meer met de familie, vooral die precies tegenover ons woonde. Ze kregen ruzie om een kleinigheid en kwamen niet meer bij elkaar over de vloer. Later liet ook de rest van de familie verstek gaan. Hoe het allemaal precies in elkaar stak, ben ik nooit achter gekomen. Dit alles maakte, dat er bijna niemand meer kwam. De sfeer thuis was niet uitnodigend en daarbij kwam nog, dat mijn moeder zich hoe langer hoe meer ging verwaarlozen. Waste zich niet goed meer en droeg weken achter elkaar dezelfde jurk met schort. Ik schaamde mij erg voor haar en durfde daarom geen vriendinnen meer mee te nemen. Dat gaf mij dan een eenzaam gevoel.

Ik sliep naast de ouderlijke slaapkamer en tot ver in de nacht kon ik mijn ouders horen praten. Soms zelfs met stemverheffing. Het maakte mij angstig en stopte dan mijn oren dicht. Bang was ik soms, dat mijn vader daar niet meer tegen kon en weg zou lopen. Hij had het al twee keer gedaan, maar gelukkig kwam hij elke keer toch weer terug.

Door de epilepsie kon mijn moeder zomaar naar anderen uitvallen en dat pikte niet iedereen. Alles met elkaar gaf het mij een ongelukkig gevoel en daardoor wilde ik zo snel mogelijk het huis uit.

Tina stopte even met lezen. Ze keek uit het raam. De lucht was grijs en grauw. Geen sprankje zonlicht te zien. Het gaf haar stemming goed aan. Nu ze het zo overlas, wat ze van haar moeder had opgeschreven, voelde ze opeens medelijden met haar. Wat had zij veel moeten meemaken! Een vrouw van 44, toch in de bloei van haar leven en dan overkomt haar dit. En dan heb je ook nog kleine kinderen in huis! Zij was toen twee jaar en haar jongste broer vijf. Dat is niet niks. Arme moeder, Tina had het nooit goed beseft. Gewoon aangenomen, dat het zo hoorde. Vreemd eigenlijk. Ze had haar nooit gekend als “normale” moeder. Pas veel later had ze begrepen hoe het zo allemaal gekomen was. Bij de begrafenis van haar oom. Haar ouders hadden hun geheim meegenomen in het graf. Haar oom, ja dat was ook een verhaal apart. Hij was vrijgezel en uit Gorkum naar IJmuiden gekomen om werk te zoeken. Bij de staalfabriek aldaar. Hij zou voor 14 dagen in de kost gaan bij zijn zuster, haar moeder. Dan kon hij solliciteren naar de baan en rustig een adresje zoeken om te gaan wonen. Die 14 dagen waren bijna 20 jaar geworden! Hij was gekomen en niet meer weggegaan. Pas toen hij 60 jaar werd, was hij in een eigen flat gaan wonen. Tina wist niet beter, of hij hoorde bij

het gezin. Toen zij met 19 jaar trouwde, was hij er nog steeds en toen ze 24 was, overleed haar moeder.

Ze kon het zich nog goed herinneren. Ze woonden toen in Groningen in een flat, op de zesde verdieping. Ze zouden gaan verhuizen. Tim, die filiaalhouder was bij AH, zou promotie maken en als chef beginnen in Delfzijl. Ze waren er al druk mee bezig, toen het bericht kwam, dat haar moeder in het ziekenhuis lag in IJmuiden. Ze had zich totaal verwaarloosd en haar darmen werkten niet goed meer. Ze had wekenlang geleefd op een kopje soep per dag. Door die operatie aan haar hoofd, was ze altijd doodsbenuwd gebleven voor ziekenhuizen. Ze had het daarom veel te lang uitgesteld. Toen zij en Tim in het ziekenhuis kwamen, was het al bijna te laat. Ze konden haar niet meer opereren. Ze was te veel verzwakt. Ze was ook niet meer aanspreekbaar. Ze hoorde alles wel, maar kon niets meer terugzeggen. In en in triest was dat. Zo waren ze weer naar huis gegaan.

Niet lang daarna was ze gestorven en op de dag voor de verhuizing was de begrafenis. Oma Koning zou die dag op hun twee kinderen passen. Gelukkig stonden er al heel veel dozen ingepakt en de verhuizers zouden de volgende dag de grotere dingen meenemen. Maar het was een rare dag.

En dan veel later die begrafenis van haar oom. Ze waren daarvoor naar het crematorium in Driehuis gereden. Daar zagen ze nog enige familieleden van haar moeders kant. Eén neef kwam in gesprek met Tom, haar broer. Deze vertelde hem een wonderlijke geschiedenis. Haar moeder was bij zijn moeder, haar tante dus, enige tijd in huis geweest. Haar moeder ging als jong meisje al vroeg aan het werk. Doorleren was er niet bij. Er moest geld verdiend worden, want ze kwam uit een groot gezin van elf kinderen. Elk dubbeltje was hard nodig. Zo kwam zij als dienstmeisje bij een gezin terecht. Daar verbleef ze met kost en inwoning, want dat scheelde thuis weer. Ze had een eigen slaapkamertje en daar had toen de heer des huizes helaas misbruik van gemaakt. Met veel lieve woorden en aandacht en mooie beloftes had hij haar verleid en niet lang daarna bleek ze zwanger te zijn. Toen ze dat thuis vertelde, was het huis te klein. Haar vader sloeg haar bont en blauw en liet haar alle hoeken van het huis zien. Het was toentertijd een grote schande! Tijdens die aframeling was ze met haar hoofd op een aftapkraantje in de vestibule van haar ouderlijk huis gevallen. Vermoedelijk was daar haar hoofd inwendig door beschadigd en zo was er een tumor in haar hoofd gegroeid, die haar later noodlottig zou worden. Ze werd direct het huis uit geschopt. Haar zus Corry, die al getrouwd was en in IJmuiden woonde had haar toen liefdevol opgevangen en toen het kindje geboren moest worden was ze naar een opvanghuis gegaan en bracht daar het kind ter wereld. Ze had het daar ook afgestaan. Arme moeder, ze had er altijd over gezwegen. Niemand van de kinderen heeft

het ooit geweten. Ze is nooit meer teruggegaan naar haar ouderlijk huis en bleef bij haar zus wonen, totdat ze Tina's vader daar ontmoette.

Tina keerde weer terug uit haar gedachten naar het heden, keek naar het papier en besloot verder te lezen.

Eigenlijk ben ik niet veel aan mijzelf toegekomen. Ik heb mij geschikt op wat er op mijn weg kwam, ook met Tim is het zo gegaan. Als ik nu de keuze had, zou ik het voor mijzelf niet meer zo doen. Natuurlijk heb je er ook een hoop van geleerd, ook van de negatieve ervaringen, maar als Tim niet naast mij had gestaan, waar ik echt volledig op leunde, dan had ik dat nooit allemaal over mij laten komen.

Nu moet ik wél alles alleen beslissen, dat vind ik soms knap moeilijk. Het kost mij veel hoofdbrekens en dan wordt je hoofd helemaal vol en geeft dat hoofdpijn en daardoor weer vermoeidheid en dan weer daling van energie.

Het is dan net of je in een spiraal zit, die naar beneden gaat. Daar wil je zó gráag uit! En dat lukt niet. Heel frustrerend. Dan denk je: wanneer kan ik de dag weer eens normaal beginnen met genoeg energie, leuke dingen doen, de adrenaline weer laten stromen. Dat mis ik. Een goede uitdaging, waarvoor je je kan inzetten met plezier en niet met moeite, om je op te laden.

Vroeger was elke dag met Tim(voordat hij ziek werd) een uitdaging om er samen tegen aan te gaan. Zo stimuleerden wij elkaar en trok je je aan de ander op. Zo kon ik ook de minder fijne dingen aan, omdat je het samen deed.

Dat is denk ik, wat ik nu zo mis. Die steun, die samenhang door dik en dun. Je had aan een half woord genoeg en wist je wat de ander bedoelde. De dingen samen overleggen in de zaak en thuis.

Dat had natuurlijk ook het gevolg, dat je een ander om mee te praten niet zo nodig had en omdat de zaak ontzettend veel tijd opslokte door de crisis, door ontslag personeel en door de ziekte van Tim en het faillissement, je daardoor toch in een soort isolement terecht gekomen bent en zolang je elkaar hebt is dat nog te doen, maar nu Tim is weggefallen, sta je op de puinhopen van je sociale leven en heb ik het gevoel dat ik helemaal opnieuw moet beginnen met op te bouwen.

De contacten die we hadden, waren voor 99% zakelijke en contacten die Tim aanging. Ik had daar helemaal geen tijd voor. De zaak en het huishouden slokten mij finaal op. Maar dan voel je de leegte enorm als dat er niet meer is. En nu contacten opbouwen kost mij

veel energie. Je hebt nergens meer steun. Dat te bedenken en proberen te regelen vreet energie, niks geen vastigheid.

Gelukkig is er één stel vrienden hier vlakbij, waar ik terecht kan, maar die wil je ook niet elke dag lastig vallen en als ik het erg moeilijk heb haal ik daar wel een bakkie troost, maar op één been kan je niet lopen, niet waar? Dat is niet genoeg. Dus nog een hoop werk aan de winkel.

Tina stopte weer met lezen. Ze werd er niet vrolijker van. Ze keek op haar horloge, was het alweer zo laat? Nog niet eens een broodje gegeten. Had ze nog wel trek? Hoogste tijd om iets naar binnen te werken en weer wat aan het huishouden te doen. De dag was zo maar weer voorbij. Ze draaide moeizaam de stoel weg van het bureau en stond op. Nu eerst maar naar beneden en wat voeding geven aan haar lichaam en dan toch maar die stofdoek pakken, dacht ze. Even wat anders aan je hoofd.

Zodra ze wat naar binnen had gewerkt en bezig ging in de kamer, kwamen de gedachten weer terug. Ach het werk kostte geestelijk weinig inspanning, ze deed het al jaren zo. Dan dreven je gedachten gauw alle kanten op.

Ze dacht weer aan de verhuizing van Groningen naar Delfzijl. Ze hadden daar niet eens zo lang gewoond. Vijf jaar maar. Haar beide jongste kinderen waren daar geboren. Ze had in Delfzijl zelfs in het ziekenhuis gelegen. Niet voor een ziekte of operatie, maar vanwege haar zwangerschap. De eerste maanden waren steeds het moeilijkst. Elke dag vreselijk misselijk. Bij de eerste ging dat nog wel en bij de tweede kon ze 's middags nog rusten en was het net vol te houden. Maar bij de derde, lukte dat niet meer. Daardoor was ze zo afgeval- len en verzwakt, dat Tim op een gegeven moment zei: Zo kan het niet langer. Ik laat de dokter komen! En na controle van de urine, moest ze acuut naar het ziekenhuis. Ze had bijna een zwangerschap vergiftiging!

Na 3 weken mocht ze weer naar huis en kreeg ze een medicijn tegen de misselijkheid. Maar deze had ook een nare bijwerking! Ze werd er zeer depressief van. En toen ze weer in verwachting was, nu van Bert, kreeg ze gelijk hetzelfde medicijn. Niet misselijk maar wel zwaar depressief. Ze had dat een verschrikkelijke tijd gevonden. Niet om door te komen! Geen fut om het huishouden te doen en zo snel mogelijk de deur uit, ergens op bezoek, om dat gevoel een beetje kwijt te raken. Maanden had dat geduurd.

Tina keek even om zich heen. Had ze alles wel gestoft? Ze was helemaal afgeleid door haar gedachten. Hmm, zo te zien leek het goed.

Dan nu maar de stofzuiger aan, dan was ze hier tenminste klaar. Ze liep naar de trapkast, pakte hem eruit en zette hem aan. Maar ook dit was een routine werkje en zo dwaalde ze weer af.

Ze hadden een huis willen bouwen in Delfzijl. De grond hadden ze al en de bouwtekening was goedgekeurd. Alles leek in kannen en kruiken.

Toen werd Tim vals beschuldigd van fraude. Dat kwam hard aan. Achteraf bleek het allemaal mee te vallen, maar het kwaad was geschied. Zijn rayonmanager en hij konden niet meer door dezelfde deur. Hij had het verhaal klakkeloos geloofd en Tims reputatie was beschadigd. Er bleef niets anders over dan te verhuizen. Dag huis! Weg mooi plekje! Gelukkig konden ze alles nog verkopen, maar ze moesten wel helemaal naar Weesp verhuizen. Daar had AH hen heen verbannen.

Ze dacht na over het woordje verbannen. Was dat zo? Voor haar gevoel wel. Het leek aan het eind van de wereld. Helemaal aan de andere kant van Nederland. Het had zes maanden geduurd, voordat ze een woning hadden gevonden. Tim was de hele week weg en kwam dan pas zaterdagavond weer thuis. Hij had daar gelukkig een kostadres, zodat hij niet in een hotel hoefde te slapen. In Weesp was niets te krijgen. Alleen een flat was nog te huren voor een redelijke prijs, want de prijzen in het westen lagen vele male hoger dan in het noorden. Het werd uiteindelijk Lelystad.

5 november

Afgesproken met mevrouw van Renkum, mijn begeleidster van "In de Bres", dat ik vaker op ga schrijven wat in mij opkomt. Nu moet je hoofd daarvoor niet te vol zitten, want dan lukt het niet. Dus eerst rust in je hoofd. Nou, hoe krijg je die?

's Morgens vroeg als je wakker wordt begint het al. Je hersens gaan draaien. Dan worden ze eerder vol dan leeg.

Daar ben je gauw een half of een uur mee bezig en als je dan opstaat, ben je al moe van het denken.

Rustig aan de dag beginnen heeft ze gezegd en dat doe ik dan ook, want fut om iets te doen is er helemaal niet. Dus eerst maar aankleden, boterham eten, krant lezen en dan ben je zo een uur verder en dan..... energie genoeg? Dat valt vaak tegen.

Als ik eruit ga, zoals gistermorgen voor de crea-club, dan moet ik wel. Een paar dames ophalen met de auto en ze daarna weer terugbrengen. Dat is toch een bepaalde vorm van moeten en dat kost extra energie.

Dan ga je in de middag rustig aan doen, zeker als je 's avonds gaat

schilderen, anders lukt het niet eens en ben je bekaf. Ja sinds kort ben ik weer een cursus gaan volgen om te schilderen. In het begin van het jaar heeft een kennis mij meegesleept naar een andere schildercursus. Ik had niet gedacht dat ik dat kon. Maar wat schetst mijn verbazing? Ik had zomaar iets goeds gemaakt in de ogen van de leidster. Dat geeft je toch weer een kík en een goede afleiding en toen er na de zomervakantie weer gelegenheid was om te schilderen, heb ik mij er maar voor opgegeven.

Volgens mijn begeleidster van het GGZ zal dat waarschijnlijk nog wel even zo blijven, dat rustig aan doen, dus moet ik mij er maar bij neerleggen. Frustrerend is dat wel, want je hoofd wil veel meer dan je lichaam aan kan.

Maar goed, vanmorgen even bij de buurvrouw een kopje koffie gedronken en met haar doorgesproken over ons uitje naar de La-wei komende dinsdagmiddag. Een filmfestival, aangeboden door Zuidoost Zorg voor alle vrijwilligers. Ja ik ben aangenomen als vrijwilliger bij De Wieken om met mensen te wandelen, die in een rolstoel zitten. Elke week , de ene keer op een maandag, de andere keer op een dinsdag.

We gaan een paar films zien en een hapje eten. Daar kunnen we ons tenminste op verheugen. Dat geeft tenminste een positieve draai aan je gemoedstoestand. Hopen dat dat zo blijft. Vanmiddag eerst maar mijn schilderstuk verder afwerken. Ben al 2 keer niet naar de cursus geweest en dan loop je veel te veel achter.

7 november

Ik heb een blad gelezen, dat als extra bij mijn ochtendkrant was toegevoegd. Het blad heet: Onderweg. Daarin stond een stukje over een burn-out: het failliet van het verstand.

Als je dat zo leest, denk je: wow! Dat lijkt wel voor mij geschreven. Wat deze vrouw daarin zegt komt heel veel overeen met wat ik heb meegemaakt en nog meemaak. Plus het rouwproces erbij.

Wat zij schrijft over chaos in je hoofd, angst, paniek, stress en geen houvast meer. Ook ik heb dat zo beleefd. En zelfs de twijfel over je geloof. Het is net of de houvast, die je eerst had, helemaal is weggevallen. Je weet niet meer waar je het zoeken moet.

En al dat denken, denken, denken. Hondsmoe wordt je ervan en heel veel dagen heb je een doffe hoofdpijn. Dan vraag je je af: hoe kan dat nou? Waarom lukt het mij niet? Waar is mijn energie? En je wordt al somberder.

Een burn-out krijg je ook niet zomaar. Jaren en jaren gaan er aan vooraf en heb je heel veel MOETEN doen. Je komt bijna niet aan jezelf toe, nee je moest verder!

Eerst de zaak, dan de crisis, dan de ziekte, dan de overname van

de zaak, die niet doorging omdat die collega alleen maar schulden had. Dan het faillissement. Dan het thuis zijn, waarin Tim steeds zieker werd en steeds meer van mij eiste. Overdag, maar ook 's nachts. Niet één nacht heb ik door kunnen slapen. Elke keer weer klaar staan. Elke nacht 3,4,5 of meer keer uit bed hem helpen. Je doet het uit liefde, maar het vergt enorm veel van je en op het laatst kón ik bijna niet meer.

Na zijn ziekenhuisopname en zijn sterven in 14 dagen tijd, heeft dat het laatste restje energie opgeslokt. Ik was kapot, gesloopt, aan mijn eind.

In die eerste tijd is veel aan mij voorbij gegaan. Geestelijk kon ik het niet meer bevatten. Daarbij de loods met goederen van de zaak en van Bert. De huur was gelijk opgezegd per 1 april en de eerste 3 maanden van dat jaar moest ik ook nog zorgen, dat die loods leeg kwam. Weer extra stress erbij. Ik heb dus pas na 1 april alles kunnen verwerken en nog ben ik daar mee bezig.

Deze vrouw van het artikel schrijft, dat je dingen overkomen die je helemaal niet wilt en toch gebeuren. Ook dit heb ik zo ervaren.

Waarom moest mij dat overkomen? Waarom ik? Deze last die ik maar met moeite kan dragen. In je hoofd wil je zoveel, maar er komt bijna niets uit. Het heeft wel driekwart jaar geduurd, voordat ik eindelijk een beetje kon doorslapen 's nachts. Als ik nu om 6 uur wakker word denk ik: hè, hè de nacht goed doorgekomen, maar er hoeft maar een klein beetje stress bij te komen, of het gaat weer mis.

Deze vrouw schrijft ook, dat ze te gronde is gegaan aan het innerlijke moeten. Jarenlang je gevoelens negeren. Nou, dat slaat ook op mij. Ook ik heb jarenlang moeten. Dingen gedaan, die prioriteit hadden en als eerste moesten.

Ik was dus ook de regie over mijzelf kwijtgeraakt. Daardoor waren alle ambities en verlangens weg. Er kwam niets meer uit mijn handen.

Nu komt het langzamerhand weer terug. Ik moet mijn dag weer helemaal opnieuw inrichten. En moeten? Als ik dat hoor, begin ik al te steigeren. Alléén als ik het zelf graag wil! Ik wil nu proberen te leven vanuit rust. Niet meer in de vijfde versnelling, maar terugschakelen naar de eerste of tweede. Ik moet leren daar vrede mee te hebben.

Dat is soms moeilijk, want de onrust zit nog steeds in mij. Het is een leerproces. Als er een idee binnenkomt, moet ik er eerst rustig over nadenken en zeggen: wil ik dat wel? En dan pas uitvoeren.

8 november zondagmorgen

Zondagmorgen is het ergste. Als je uit de kerk komt in een leeg huis. Wat mis ik dan Tim, wat mis ik gezelschap. Even een schouder waar je tegenaan kan rusten. Even een arm om je heen, waar je troost en geborgenheid kan ervaren, zeker als er weer iemand is overleden, aan acute leukemie en we daarna gez. 165 zingen. Ik bouw op U, mijn schild en mijn verlosser. Dan moet ik vechten tegen mijn emoties, mijn tranen. Want, o wat voel je je dan zwak. Je zou zo graag nog met iemand willen praten na de dienst, maar je emoties zitten gewoon in de weg. Dan ga ik maar stilletjes de kerk uit en verbijt mij tranen. Die komen dan thuis wel.

Maar voordat je daar aan toe kunt geven, eerst koffie maken, koekje erbij of Bert het laten doen en als hij dan naar boven vertrokken is, dan kan het pas. Want aan hem kan ik deze dingen niet kwijt. Ik weet niet hoe hij dit alles zelf verwerkt, ik merk er weinig van. Hij zit helemaal in zijn eigen wereld.

Ook weer niet te lang koffiedrinken, want ik moet nog een knoop aan mijn jas zetten, die is er bijna af. Nog een schets lezen voor vrouwenvereniging, want de rest van de week komt er niet van. Ik zal de vergadering leiden, dus ik moet mij er wel in verdiepen. De kerkbode nog lezen en eigenlijk ook nog de krant. Kijken hoe ver ik kom, want om kwart voor één is het weer etenstijd, anders kunnen we niet om kwart voor twee naar de kerk.

Gisteren de geschiedenis van mijn voorgeslacht gelezen. Mijn broer Tom heeft er een uitgebreid verslag van gemaakt. Zeer interessant. Heel veel dingen over mijn vader wist ik niet en diverse dingen die Tom beschreef kan ik mij helemaal niet herinneren. Toch maar eens aan hem vragen. Zo nu eerst maar met al die opdrachten beginnen.

Tina sloeg met een zucht het schrijfblok dicht. Ze had toch de verleiding niet kunnen weerstaan. Wat had ze veel opgeschreven. Al haar gevoel en emotie. Dat was wel een goede manier om de dingen te verwerken. Maar nu ging ze eerst die opdrachtjes afmaken.

Ze pakte haar schets en begon te lezen, maar gaandeweg kon ze haar aandacht er niet goed bijhouden en dwaalde af...

Als je alleen al kijkt naar Lelystad. Ze hadden er na Delfzijl twee jaar gewoond. Ze had het daar ook moeilijk. De kinderen waren nog klein. De oudste twee gingen al naar de lagere school, maar de jongste twee nog niet. Marjan ging naar de kleuterschool en Bert lag nog in de box. Bij hem hadden ze net geconstateerd, dat hij ernstig slechthorend was. Toen hij 10 maanden oud was, kreeg hij een ge-

hoortest. Ze zat met hem op schoot en achter zijn rug werd er geluid gemaakt. Dat had hij dus allemaal niet gehoord. Hoe was dat zo gekomen? Als baby van enkele maanden had hij hoge koorts. Hij wilde niet meer uit de fles drinken. Met een theelepeltje moest ze hem voeren. Uren was ze daar mee bezig. De koorts bleef maar hoog. Toen de dokter gebeld. Geef maar een sinasprilletje, zei hij. Het was namelijk in het weekend en hij vertikte het om te komen. Die maandag nog steeds hoge koorts en hadden ze hem in een deken gewikkeld en waren naar de dokterspraktijk gereden, omdat de dokter nog steeds niet wilde komen. Daar kreeg Bert eindelijk een medicijn voorgeschreven, die de koorts liet dalen. Maar het kwaad was al geschied. In het slakkenhuis van zijn gehoor was een ontsteking ontstaan en was er beschadiging opgetreden. Nog geprobeerd door een operatie met buisjes in de oren dit te verhelpen, maar helaas. Het had niet mogen baten. Daar had Bert wel een knauw van gekregen. Hij was nog geen twee jaar en hij moest voor die operatie een nacht overblijven in het ziekenhuis. Hij stond in z'n bedje te huilen van verdriet en wilde mee terug. Het bedje had hoge spijlen. Het leek net een gevangenis. En niets kon je hem vertellen. Niets begreep hij. Geen woord kon hij uitbrengen, alleen maar klanken. Zo hartverscheurend was dat.

Niet lang daarna gebeurde er iets vreselijks. Het was hartje winter en er lag sneeuw buiten. Het huis, waar ze woonden had geen houten kozijnen. Het was één van de eerste serie woningen, die in Lelystad gebouwd waren en al die woningen hadden ijzeren kozijnen.

De deur naar de achtertuin hadden ze open gedaan, om de vogeltjes buiten te voeren. Ze gooiden diverse stukjes brood. Bert vond het prachtig en stond achter de rug van Tim mee te kijken. Hij hield zich vast met zijn handje in de sponning van de deur.

‘Zo,’ zei Tim, ‘de vogeltjes hebben voor vandaag wel weer genoeg gehad. Morgen krijgen ze weer.’

Hij pakte de kruk van de deur en deed hem dicht. Meteen zag hij Bert achter zich staan. Die stond heel verbaasd te kijken en hield zijn adem in. Zijn duim zat tussen de deur en de sponning!

Snel opende Tim weer de deur, maar het was al gebeurd. Het topje van de duim zat nog maar voor een klein gedeelte vast en Bert begon vreselijk te huilen. Hij was niet meer te stoppen.

‘We moeten hiermee naar de dokter,’ zei Tim aangeslagen. ‘Dit moet gehecht worden!’

Meteen liep hij naar de telefoon om de huisarts te bellen. Maar deze wilde daar niet aan beginnen.

‘Ga maar naar het ziekenhuis,’ zei hij, ‘Ik heb hier niet de middelen voor. Je kunt terecht in Emmeloord.’ Lelystad had op dat moment nog geen ziekenhuis. Dus met spoed naar Emmeloord. Met de auto, maar toen ze die wilde starten, kregen ze hem niet aan de praat. Het

was ijzig koud die dag en alles leek bevroren in de auto. Wat nu? Rustig nadenken! Niet in paniek raken! Er zat niets anders op, dan een taxi te bellen en hopen, dat die snel zou komen. Eén van de burens had hen opgemerkt en vroeg wat er aan de hand was. Het hele verhaal uitgelegd. Hij wilde wel helpen. Als het te lang duurde met de taxi, mocht Tim zijn auto wel gebruiken. Dat heeft hij toen gelijk maar gedaan. Met een vreemde auto gingen zij met Bert naar Emmeloord. De burens pasten zolang op de andere kinderen. Dat was de tweede knauw die hij kreeg. Daarna wilde hij niet meer gaan slapen, als ze hem in zijn bedje had gestopt. Vreselijk bang was hij, dat ze weg zou gaan. Uren bij zijn bed gezeten en zijn hand vastgehouden, net zolang totdat hij in slaap viel en ze voorzichtig weg kon gaan. Maanden en maanden had dat geduurd.

Tim werkte toen in Weesp, was van zeven uur 's morgens tot acht uur 's avonds weg. Veel gesprekken hadden ze niet met elkaar. Ieder leefde zo zijn eigen leven. Wat deelden ze nog samen? Zes dagen in de week aan het werk, dan bleef alleen de zondag nog over. En dat was veel te weinig. De kinderen zagen hem nauwelijks. Het had niet veel gescheeld, of ze waren uit elkaar gegroeid. Gelukkig, dat ze moesten verhuizen vanwege Bert, anders hadden ze het misschien niet volgehouden met elkaar.

Bert moest vanaf zijn derde jaar naar speciaal onderwijs om te leren praten, want dat kon hij nog steeds niet. Dat betekende: Dovenschool. Daar waren er maar een paar van in Nederland. Wat kies je dan? Amsterdam? Dat leek hen niks. Effatha? Daar moest hij intern. Dan was Bert de hele week van huis. Ook was er een dovenschool in Noord-Brabant, maar dat leek helemaal niet wat. Dus bleef Groningen over. Dat betekende verhuizen naar het Noorden. Kon dat bij AH, zijn huidige baas? Diverse gesprekken gehad, maar helaas zat dat er niet in. Ze wilden helemaal niet meewerken. Er was, volgens hen, geen vacature in het Noorden. Wat moet je dan? Een andere baas zoeken? Dat hadden ze dan maar gedaan, want de tijd drong. Het werd uiteindelijk Bergum in Friesland.

Bergum was dat zoveel beter? Wel zagen ze elkaar elke dag. Maar die Friese taal hè, dat gaf toch weer dat eenzame gevoel. Ze was zelfs op Friese les geweest om zo toch maar contact te krijgen en de taal geen barrière meer zou zijn. Maar verder.....

Ze keerde weer terug in het heden. Ze mocht niet bij de pakken neer gaan zitten. Het leven ging gewoon verder. Om nog te studeren op de schets had ze helemaal geen fut meer voor. Ze moest het gewoon maar op zijn beloop laten.

2

Kerst kwam er aan. Ze wilde dat heel graag samen met de kinderen vieren. Het zou de eerste Kerst worden zonder Tim.

Moeizaam klom ze uit bed en liep naar beneden. Eerst maar proberen haar dochter Marjan telefonisch te bereiken. Ach nee, dat was eigenlijk vergeefse moeite. Ze werkte toch overdag? Ook zij had haar beslommeringen. Ze had het niet gemakkelijk, die dochter van haar. Vorig jaar pas was ze komen werken op de afdeling neurologie in het ziekenhuis. Niet wetende, dat haar eigen vader daar zou komen te liggen en niet meer beter zou worden.

Ze had hem daar elke dag slechter zien worden. Dat moest een hele impact zijn geweest voor haar. En dan die beslissing om te stoppen met de medicijnen, omdat er geen uitzicht meer was op genezing.

Marjan moest in haar eentje die beslissing nemen, met de wetenschap, dat haar vader binnen enkele dagen zou sterven. Midden in de nacht was dat. Zelf kon Tina niet komen. Ze lag thuis in bed. Uitgeteld en had een slaappil genomen. Oververmoeid, onder de stress en niet meer bij machte om ook maar iets te doen.

De volgende dag was ze er wel weer heengegaan. Gebracht door een hele goede vriend, die dag en nacht voor haar klaar stond. Ja, en dan de beslissing wat te doen. Tim hier laten in het ziekenhuis, waar hij zou sterven of een andere mogelijkheid, om hem per ambulance naar Drachten te rijden en hem onder te brengen in een Hospice om daar in alle rust afscheid van hem te kunnen nemen, zonder dit rumoer van het ziekenhuis. Je nam dan dat besluit en hoopte, dat Tim onderweg niet zou bezwijken.

Voordat alles geregeld was, was het zo een dag verder. Dus eerst maar weer naar huis, weer zo'n slapeloze nacht en dan de volgende dag pas in de middag hem opwachten in de Hospice. Het was maar goed, dat haar dochter Jolanda mee wilde reizen in de ambulance. Dat gaf al een heel stuk spanning minder, want er bleef nog genoeg spanning over of Tim het zou halen. En dat deed hij gelukkig.

Hij kwam er die dinsdagmiddag en op donderdagmorgen, het was eerste kerstdag, blies Tim zijn laatste adem uit. Hij was niet meer bij kennis gekomen. Al zijn medicijnen waren stopgezet, hij kreeg alleen nog maar morfine voor de benauwdheid.

Tina was toen moederziel alleen geweest met hem. De andere kinderen waren bekaf van alle zorgen en spanning van de laatste dagen en waren allemaal naar huis gegaan om nog een beetje kerstfeest te

vieren. Het was haar beurt om bij hem te waken en zo verliet hij dit aardse leven.

Al haar vier kinderen hadden onder enorme druk gestaan. In 14 dagen tijd was er zoveel op hen af gekomen. Ieder had zijn portie wel gekregen.

Ze ging bij de tafel zitten en probeerde wat te eten. Het liet haar niet los. Er moest toch wat geregeld worden? Met moeite kreeg ze een boterham naar binnen. Het gaf haar spanning, wat moest ze doen?

Ze wilde toch maar proberen Marjan te pakken te krijgen. Eerst maar per telefoon. Ze liep naar het apparaat en toetste haar nummer in. Helaas, er werd niet opgenomen. Dan maar een appje proberen? Het was wel niet zo persoonlijk, maar anders was er te weinig tijd om iets te regelen.

‘Hallo meid, hoe gaat het ermee? Is er een mogelijkheid om bij jouw eerste kerstdag te vieren? Ik heb niet zoveel energie. Het is nu een jaar geleden dat pap er was en is het misschien wel fijn om dat samen te gedenken. Ik hoor wel van je. Mam.’

In de avond kreeg ze antwoord.

‘Hoi mam, ik zou anders best kunnen, maar het komt mij nu niet zo goed uit. Ik heb de energie er ook niet voor en zou graag willen, dat het bij jou gehouden wordt. Sorry mam, het kan niet anders’

Daar ging ze dan, alle goede bedoelingen werden zo maar weer overboord gegooid. Ze snapte het natuurlijk wel, ook Marjan had met haar vader veel meegemaakt en ook in haar leven waren vervelende dingen gebeurd. Daar had zij ook een flinke burn-out van gekregen. Dus deze drukte zag ze niet zitten. Jammer was dat.

Dan toch maar hier bij haar in huis houden? Dat kostte natuurlijk wel de nodige inspanning en stress, maar niets doen was ook geen optie. Wel had ze het al behoorlijk druk gehad in december. Er was al heel wat van haar gevraagd en haar energie stond nu op een laag pitje. Wat zei haar begeleidster van de gezondheidszorg ook alweer? Als er teveel in je hoofd zat, moest je het opschrijven, dan kon je het van je af zetten, omdat het dan op papier stond. Zo kon je het beter verwerken. Zou ze dat dan maar weer doen? Anders ging ze toch al-

leen maar piekeren.

19 december

He he, ik kom eindelijk weer eens aan mijzelf toe. Zoveel weken druk bezig met van alles en nog wat. Wijkzuster zijn, kennismakingsbezoeken afspreken, Sinterklaasfeest op de Crea-club, daarvoor een surprise maken, kerst vieren met de vrouwenvereniging, daarvoor een boekje maken, kerstfair helpen organiseren en ook op de fair aanwezig zijn en verkopen. Dat alles heeft heel veel van mijn krachten gevergd.

Mijn begeleidster bij het GGZ zal worden ontslagen in het nieuwe jaar. We hebben samen afgesproken om met de therapie dan maar te stoppen en te kijken of ik het nu zonder kan. Tussendoor nog gesprekken met Bert en zijn begeleidster Lucelle gehad, omdat hij in de bijstand terecht gekomen is. Mee geweest naar het gemeentehuis voor nieuwe afspraken.

Door dit alles was ik gisteravond aan het eind van mijn latijn. Niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk. Ik krijg zoveel te verstouwen en dan komen ook de laatste weken van Tim van vorig jaar weer naar boven en al die emoties putten mij uit.

De laatste nachten begin ik weer slechter te slapen en heb constant hoofdpijn. Mijn hoofd is weer te vol. Heb nog geen kerststukje gemaakt en kaarten versturen helemaal niet. Geen puf voor.

De eerste kerstdag, die eerst bij Marjan was gepland, is nu weer verschoven naar hier. Ik dacht een rustige kerstdag te hebben om uit huis te gaan, maar nu moet ik toch weer voorbereidingen treffen om het hier te houden. Ze zullen best wel mee helpen, maar het legt weer zo'n druk op mij.

Dominee Donker wilde maandagmorgen nog langs komen om te kijken hoe het nu met mij gaat, maar ik ben blij dat dat nu verschoven is naar een later datum, omdat hij die maandag een begrafenis heeft.

Dinsdag als het mooi weer is moet ik ook nog gaan wandelen met oude mensen in de rolstoel en donderdag komt Lucelle weer voor een gesprek met Bert.

Daar tussendoor moet ik dan mijn huis nog aan kant maken. (ben ik de laatste dagen niet aan toe gekomen) en nog kerstversiering aan brengen. Kost weer veel energie en ik weet niet of ik daar genoeg van heb. Al met al snak ik naar rustige dagen om weer bij te komen en ook weer mijn emoties toe te laten.

De tweede kerstdag was moeilijk om te beginnen. Na de drukte van de vorige dag voelde Tina zich doodop. Alle kinderen waren op bezoek geweest en dat had veel van haar gevraagd. Het was al negen uur. Ze moest er toch een keer uitkomen.

Met trage bewegingen stapte ze uit bed. Moest ze nog wat feestelijks aan? Ze zag het niet zitten. Voor wie zou ze het doen? Er kwam vandaag toch niemand. Dus waar zou ze zich druk om maken. En naar de kerk hoefde ze ook niet.

Ze zat net aan het ontbijt, toen de telefoon ging.

‘Hallo met Jouk, hoe gaat het? Heb je zin om een bakje koffie bij mij te komen drinken?’

‘Dag Jouk, wat lief dat je aan mij denkt. Ja, ik wil wel komen. Tot zo’

Tina drukte het toestel uit en at vlug haar boterham op. Ze keek op de klok. Kwart voor 10. Ja, dat was ook geen tijd om te eten.

Wat lief van de buurvrouw om aan haar te denken. Zij was ook maar alleen en misschien miste zij op zo’n dag ook gezelschap. Toch fijn dat ze zo met haar meeleefde.

Vlug ruimde ze de boel op, keek nog even in de spiegel of alles er niet al te somber uitzag. Trok de deur achter zich dicht en liep naar de buurvrouw toe.

Aan het eind van de morgen kwam Tina weer wat opgewekter thuis. Dit was wel even een goede afleiding. Nu kon ze nog mooi en stukje schrijven over gisteren.

26 december

Even relativeren de afgelopen dagen. Gisteren met de kinderen 1ste kerstdag gevierd. Ik had het ’s morgens erg moeilijk. Zomaar ineens miste ik Tim ontzettend en zag ik erg tegen de dag op. Kon moeilijk uit mijn bed komen. Toch maar doorgezet en naar de kerk gegaan.

Na afloop gauw naar huis, mijn emoties zaten erg hoog en onderweg liepen de tranen al over mijn wangen. Thuis heb ik het echt uit gesnikt, wat een verdriet kwam er naar boven. Ik dacht, dat lukt mij nooit om ’s middags opgewekt te zijn als de kinderen komen, maar gelukkig ebde het verdriet langzaam weg en toen Bert weg was met de auto om Marjan en Aard op te halen, heb ik mij omgekleed in een feestelijke trui en zwarte broek, die ik woensdag samen met Bert had gekocht bij C&A en kon ik de visite aan.

Gewoon rustig beginnen. Eerst kwamen Jolanda en Alex, daarna Marjan en Aard(haar man Dik kwam later) en tenslotte Sandra, Koos en de kids. Met elkaar was het wel erg druk, maar ook heel

gezellig en allemaal waren we toch wat emotioneel, omdat we op deze sterfdag van Tim bij elkaar waren.

Verder is de middag in goede harmonie en verbondenheid verlopen. Ook de kleinkinderen hebben uiteindelijk genoten. Zeker toen Marjan als verrassing een chocoladefontein had meegebracht. Dat was grote pret.

Al met al kan ik met grote voldoening op deze dag terugkijken, ondanks de drukte en het sombere begin. Ik was 's avonds bekaf en daardoor heb ik wel onrustig geslapen, omdat al deze beelden door mijn hoofd spookten.

Tina legde haar pen neer en klapte het schrijfblok dicht. Zo eerst weer genoeg geschreven.

Maar nu verder? De middag leek alweer grauw en grijs. Ze was nog steeds moe. Zou ze nog even op de bank gaan liggen om wat te rusten? Het lokte wel. Maar op de bank bleven haar gedachten nog steeds onrustig. Nu de afleiding wegviel dwaalden ze weer alle kanten op.

Na veel zoeken vanuit Lelystad, waren ze in Bergum terechtgekomen. Er was niet veel keus geweest en ze móesten naar het Noorden voor Bert.

Daar kon hij in Groningen op de dovenschool terecht. Tim kon uiteindelijk als zelfstandig ondernemer bij een inkooporganisatie aan het werk. Hij huurde het pand van hen en kon aan de slag.

De voorspellingen leken prima en Bert werd elke morgen met een busje opgehaald en naar de school gebracht. De andere kinderen gingen naar hun eigen lagere school of de kleuterschool. Ze woonden boven de zaak. Via een trap naar beneden, konden ze zo binnendoor in de winkel komen. Het huis was groot genoeg en alles leek goed te gaan. Nou ja, alles... De eerste hindernis voor Tina was de Friese taal. Daar snapte ze echt helemaal niks van. Daar had Tim geen last van, hij had een Friese vader en al woonden zijn ouders in Groningen, de taal sprak zijn vader regelmatig, dus daar had Tim genoeg van meegekregen. Zij niet, helaas.

In de supermarkt werken of met het personeel omgaan, was er niet bij. Ze was er wel eens bij gaan zitten in de kantine, als er pauze was, maar dat werd een grote flop. Ze verstond er niets van en voelde zich behoorlijk buitengesloten. Uit wanhoop had ze zich toen maar opgegeven voor een Friese taal cursus. Daarna ging het beter, de cursus duurde twee jaar en ze had met goed gevolg het examen afgelegd. Dat ging dus nu wel goed, maar met de omzet in de supermarkt niet. Die kelderde langzamerhand. Toen ze begonnen waren ze de enige in

die plaats, maar er druppelden steeds meer supermarkten van concurrenten binnen. Ook die met stuntprijzen werkten en ja, daar konden zij niet tegenop en dat was te zien aan de omzet van hun bedrijf. Ook al waren de prognoses bij het begin nog zo rooskleurig, in de praktijk werden ze niet meer gehaald. Wat moesten ze doen? Een bevriende accountant geraadpleegd, want als ze zo doorgingen kwamen ze in grote moeilijkheden en dreigde er een faillissement.

Ze hadden zijn advies opgevolgd om met één schuldeiser te eindigen. Dat zou de inkooporganisatie zijn, waarbij ze aangesloten waren. Die had hen tenslotte een veel te rooskleurig beeld geschetst. Ook de huur was aan de hoge kant. Misschien was dat dan via hen te regelen. De bank, die hen een lening verstrekt had, moesten ze zo veel mogelijk aflossen. Dat zou met elkaar een zware taak worden. Ze gingen ervoor, omdat ze geen andere keus hadden. Ze hadden toen het heft in eigen handen genomen.

Tina werd er nog onrustig van, als ze daar weer aan terugdacht. Wat was dat een spannende tijd. Als de organisatie er achter kwam, wat ze van plan waren, dan konden ze het schudden. Het viel gelukkig in vakantietijd en de persoon, die de betalingen van hun supermarkt controleerde, was op dat moment met vakantie.

Elke week moesten ze een bepaald bedrag overmaken voor al de leveringen, die zij van hen kregen. Nu konden ze dat geld gebruiken, om de lening bij de bank af te lossen. Elke week was er weer die spanning of het zou lukken. Hadden ze nog niets gemerkt?

En ja hoor, na drie weken kregen ze het telefoontje, met veel gevloek en getier de vraag, waar ze mee bezig waren!! Het doek was gevallen. Einde verhaal. Ze werden de volgende dag gelijk gesommeerd om naar het hoofdkantoor van de organisatie te komen. Daar zouden ze aan de tand worden gevoeld, hoe dit zo was gekomen.

Ze waren er in het begin van de middag en werden gelijk naar een zaal geleid, waar achter een lange tafel vier bestuursleden zaten, inclusief de directeur. Om de beurt begonnen ze hun beschuldigingen te uiten. De één nog meer dan de ander. Er bleef geen spaan van hen heel. Ze lieten het stilzwijgend over zich heen komen. De enkele vraag, die er gesteld werd, probeerde Tim zo goed mogelijk te beantwoorden. Tina hield zich stil. Ze voelde zich al kleiner worden. Ze vond het zó erg wat hen nu overkwam en het ergste was, dat je werd beschuldigd van heel veel dingen. Fraude was er één van. Je kon er niks tegen inbrengen, omdat ze in principe gelijk hadden. Ze hadden misbruik gemaakt van hun vertrouwen. Ook al was het in hun ogen de enige optie die overbleef. Ze hadden het helemaal verbruid daar.

Na hun gesprek met de vier mannen, bracht de directeur zelf hen naar zijn kamer. Daar moesten ze wachten. Hij wilde eerst een telefoneren met een timmerman, die moest zorgen, dat de gang, die de woning verbond met de winkel, werd afgesloten, zodat ze er niet

meer door konden.

Voordat de directeur zijn kantoor weer wilde verlaten vroeg Tim: 'Zou ik nog één telefoontje mogen plegen?'

'Nou, daar ben ik op tegen,' antwoordde hij, 'waarom wil je dat?' Hij was zeer argwanend.

'Ik heb de oppas van mijn kinderen verteld, dat we weer op tijd terug zouden zijn, maar nu moeten we hier wachten en ik weet niet hoe lang dat gaat duren. Mag ik haar vertellen, dat we later komen?' De directeur dacht even na.

'Één telefoontje dan. En maak het kort!'

'Dank u wel.' Tim wachtte, tot de man weer vertrokken was en liep naar het bureau, waar een telefoon stond. Hij toetste het nummer in en wachtte. Even later kreeg hij iemand aan de lijn en sprak daar kort mee. Tina kon niet goed verstaan wat hij allemaal zei, hij praatte erg zacht. Zij was nog met haar gedachten bij het afgenomen verhoor. Tjonge jonge, wat voelde ze zich beroerd.

Tim beëindigde het gesprek en kwam weer bij haar zitten.

'Ik heb wat kunnen regelen,' fluisterde hij in haar oor. Tina keek hem verwonderd aan. Regelen? Wat regelen! Ze waren de klos!

'Ik heb met de hoofdcaissière gesproken. Haar in het kort uitgelegd wat er hier gebeurd is. Zij zal zorgen, dat de omzet van vandaag bij ons boven wordt gebracht. Daar kunnen we nog enkele mensen van betalen. Ze zal het onder het hoofdkussen leggen in onze slaapkamer.' 'En de oppas van de kinderen dan?' vroeg Tina.

'Dat komt ook goed. Het is ons buurmeisje. Ze zal daar nog even langs gaan.'

Nu voelde Tina zich pas gerustgesteld. Tjonge, dat Tim daar aan gedacht had! Naast de organisatie hadden ze ook bestellingen lopen bij kleine leveranciers. Die zouden nu ook de dupe worden. Met dit geld konden ze hen misschien allemaal betalen. Het maakte op het grote bedrag, dat nu bij de organisatie open stond toch niet veel meer uit en eigen geld hadden ze helaas niet. Alles zat in de zaak.

Toen ze thuiskwamen, was de doorgang naar de winkel al afgesloten met een houten wand. Hard kwam dat aan. Ze werden niet meer vertrouwd. Tim mocht niet meer in de winkel komen. Er was per direct een andere bedrijfsleider aangesteld. Nu was hij gelijk werkloos. De volgende dag kregen ze een brief, waarin werd gesommeerd om binnen drie maanden de woning te verlaten. Ze legden gelukkig geen beslag op de inboedel. Die mochten ze behouden. En zo kwamen ze toch in een faillissement terecht. Zelf verkregen. En deze schuldenlast van meer dan twee ton kwam om hun nek te hangen. Binnen drie maanden waren ze verhuisd naar Drachten. Daar moesten ze weer helemaal opnieuw beginnen.

3

Tina was nu zo onrustig geworden door al deze gedachten, dat ze het niet langer meer uithield op de bank. Ze stond op en liep rusteloos door de kamer. Ze ging naar boven.

Uit balorigheid zocht ze de computer op. Misschien was daar nog wat afleiding. Die onrustige gedachten moesten weg. Eerst maar de e-mails checken. Hmm, het meeste kon zo in de prullenbak. Haar dochter Jolanda had wat op facebook gezet. Misschien was het de moeite waard om dat te bekijken. Tja, ze had er allerlei nieuwtjes op staan. Het leek allemaal heel positief.

Gek was dat eigenlijk. Ook zij had toch wel andere dingen meegeemaakt. Een aantal jaren geleden had zij een kleine tia gekregen. Daar had ze nu nog steeds last van. Ze vergat heel veel dingen en dat was knap lastig als je toch de kost moest verdienen.

Tina keek naar de andere portretten die bij haar op facebook stonden. Je kon met iedereen vrienden worden en ze probeerde er een paar. Het leverde alleen maar positief nieuws op. Geen enkele had iets anders te vermelden. Zouden die nou nooit iets negatiefs meegeemaakt hebben? Tina geloofde er niets van.

Zij zocht eigenlijk wat anders. Meer iemand, waar je je gedachten mee kon uitwisselen. Als je zo iemand zoekt, dan moet je hier niet zijn, dacht ze. Ze kon natuurlijk wel proberen om er zelf ook op te komen. Je wist het maar nooit. Even oefenen. Na enige pogingen was het gelukt.

Nou daar stond ze dan op facebook, met foto en al en ze zag gelijk diverse berichten verschijnen, met het verzoek om vrienden te worden. Vrienden worden? Ze had daar een heel andere voorstelling van. Ze kon zo wel tientallen vrienden krijgen, maar wat had ze daar nou aan? Oppervlakkige kennissen die ze dan alleen van gezicht zou kennen. Daar zou ze ook geen diepgaande gesprekken mee hebben, want wat ze er ook op zou zetten, een ander keek mee, dus ze moest nog voorzichtig zijn ook. Dan werd het alleen maar luchtig en oppervlakkig.

Dat was niks voor haar. Dat mensen er uren mee bezig konden zijn, snapte ze gewoon niet. Ze gaven alleen maar een rooskleurig beeld van zichzelf en verder niks. Alleen maar leegte, zoals Prediker dat zei.... Geen diepgang. Zeer onbevredigend. Was niet wat ze zocht.

Tina dacht even na. Een tijdje geleden had ze in de krant een advertentie gezien over een christelijke dating-site. Zou dat wat wezen?

Eerst maar even zoeken op Google naar deze sites. Tjonge, dat waren het er veel. Waar moest ze beginnen? Bij allemaal moest ze zich inschrijven en het was ook niet gratis. Had ze daar wel zin in? Ze haalde zich wel wat op de hals. Je weet maar nooit wie je daar allemaal tegen komt.

Die site, die ze in de krant had gezien. Hoe heette die ook alweer? Misschien had ze die krant nog ergens liggen. Het was nog niet zo lang geleden.

Vlug stapte ze weg achter de computer en liep naar beneden. In de schuur stond een grote doos, waar al het oud papier in werd bewaard.

Na enig zoeken vond Tina de krant met de advertentie. Ha, nu wist ze het weer. Kruispunt.nl. Dat was de naam.

Met de krant onder de arm liep ze de trap weer op en ging achter de computer zitten. Ze typte de naam in van de site en keek met interesse naar de startpagina. Ja ook hier moest ze zich laten inschrijven. Wat stond daar nog meer? ‘Als je contact wil leggen, moet je niet blijven afwachten, maar zelf in beweging komen. Niet gaan zitten afwachten of iemand anders dat gaat doen. Zelf initiatief tonen en de eerste willen zijn, die de stap zet. Dat is de beste manier om te starten.’

Daar was ze het wel mee eens. Oh, nu zag ze nog wat. ‘Om te beginnen mag je 14 dagen gratis op proef het uitproberen.’ Dat leek Tina wel wat. Zo kostte het geen geld. Dan toch maar doen?

Ze vond het wel erg spannend. Oh, ze mocht onder een schuilnaam op de site. Dat was een goed idee. Wat voor naam zou ze gebruiken? Ze dacht even na. Dina, dat leek wel wat. Een beetje haar eigen naam, maar toch niet helemaal. Eerst maar van alles invullen. Naam, leeftijd, achtergronden, kerkelijke gezindheid.

Wilte ze kennismaken of alleen schrijven? Nee, nog niet kennismaken, eerst alleen schrijven, dat leek haar om te beginnen wel genoeg. Graag zelfs, aan kennismaken was ze nog niet toe. Iemand waar je wat mee kon delen. Dat was wat ze zocht. In haar omgeving zou ze niet zo gauw iemand weten. Haar buurvrouw? Ze was een heel aardig mens, ze woonde al meer dan 15 jaar naast haar, maar de bezoeken waren op twee handen te tellen. Toen Tim nog leefde kwam daar niets van terecht. Tina had daardoor niet zo’n band met haar. En ook hadden ze het toen veel te druk. Eerst met de zaak en later, toen Tim niet meer kon werken met verzorging en medicijnen geven. Tim vergat alles, dus het kwam op haar neer. Nu ze alleen was, kwam ze er wat vaker. Mede op aandringen van haar buurvrouw, maar een echte band was er niet opgebouwd. Nee, helaas dat moest ze wel toegeven.

Iemand van de kerk dan? Ook daar had Tina geen echte band mee. Door al die soesa van bedrijf en ziekte van Tim waren ze daar ook niet aan toegekomen.

Haar familie? Van haar kant woonden ze allemaal ver weg. Toen ze met Tim trouwde verhuisde ze naar Groningen. Ver weg van IJmuiden. De bezoeken waren heel summier geweest en later helemaal niet meer.

Tims familie? Daar was de band ook verwaterd. Door onenigheid en ziekte kwamen ze niet meer bij elkaar. Ook toen Tim nog leefde, was dat al het geval en toen Tina alleen achterbleef had ze niemand van hen meer gezien.

Haar kinderen dan? Allemaal ver weg. De ene zat in Groningen, de ander in Utrecht en de volgende in Gouda. Nee, helaas was daar de band ook niet erg hecht. De meiden waren allemaal zo vroeg het huis uitgegaan en één ook nog met trammelant, daar was het niet beter van geworden. Nee, daar zou ze het niet gaan zoeken.

Wat wisten zij nu precies hoe het geweest was met hun vader, van haar eenzaamheid, frustraties, stress, moedeloosheid? Ook de afgelopen jaren waren ze weinig langs geweest.

Zelfs met haar kleinkinderen had ze geen goede band. Omdat ze te ver weg woonden en door de ziekte van Tim waren ze sporadisch bij hen op bezoek geweest.

Toen ze pas geboren waren was Tim nog redelijk goed. Zij en Tim waren nog bij het dopen van Aard geweest. Daarna hield het eigenlijk op. Met de kinderen van Sandra was het net zo gegaan. Pas geboren, op bezoek geweest en daarna? Haar gezin woonde in Zuidholland en dat was niet naast de deur.

Autorijden op lange afstand kon Tim steeds moeilijker en de spanning die dat met zich mee bracht kon Tina niet meer aan. Dus het resultaat was, geen bezoeken meer.

Zo nu en dan kwamen haar dochters nog wel langs in Drachten met de kleinen, maar er had geen goede band kunnen groeien. Daar had ze veel verdriet van gehad, maar wat deed je als de ziekte toch de overhand had? Je er in berusten, dat het niet anders was. Of dat ook zo bij haar kinderen was, wist ze niet zo goed. Er lag eerder een stil verwijt. Nee daar moest Tina het niet gaan zoeken. Zij en Tim gingen op het laatst zelf ook nergens meer heen. Hij was al vroeg in de avond aan het eind van zijn latijn, zodat bezoekjes afleggen geen optie meer was en zo kwam je langzamerhand in een geïsoleerde toestand terecht.

Tina zocht toch liever iemand die ook zoiets had meegemaakt. Dat maakte het schrijven erover zoveel makkelijker. Dan hoefde ze het niet steeds weer uit te leggen. Want daar werd ze doodmoe van.

Dus toch maar contact via deze site? Haar profiel er op zetten en kijken wat er uitkwam? Voorzichtig zijn moest ze wel, je hoorde zulke negatieve dingen over misbruik. Maar spannend was het wel. Het idee alleen al gaf haar positieve energie. Ze had weer een doel.

Misschien werd het wel helemaal niks, maar als ze het niet pro-

beerde, kwam ze er nooit achter. Als ze positief geladen was kon ze de dingen veel beter aan. Ze moest toch verder. Tim zou altijd in haar hart blijven, wat er ook gebeurde, maar ze wilde niet blijven treuren. Hoeveel jaren had ze nog voor zich? Als ze naar haar zuster Marga keek, die ook op deze leeftijd weduwe werd en die nu 83 was, dan was dat nog bijna 20 jaar! Dat was nog een hele lange tijd. Misschien toch maar eerst een schrijfcontact. Daar had ze het meeste behoefte aan. Ze zag het wel. Tijd om weer wat te ondernemen, wat positieve energie gaf!

Er werd gevraagd om een foto te plaatsen. Zou ze dat doen? Dan gaf je je wel gelijk bloot. Nee toch maar niet. Even nog anoniem blijven. Eerst maar afwachten of ze een reactie kreeg. Die foto kwam later wel. Wel erg spannend allemaal. Dit had ze nog nooit eerder gedaan. Ze voelde de adrenaline door haar bloed stromen. Wat zou er uit komen? Ze kreeg het er gewoon warm van! Ze durfde er nog niet aan toe te geven en besloot het toch nog even uit te stellen.

Die avond ging Tina naar boven, met een klein sprankje hoop. In de krant had ze een artikel gelezen over “hoop.” Hoop in het leven en niet blijven staan in verdriet en eenzaamheid. Er werden tien punten genoemd om weer een hoopvol leven aan te gaan.

Vooraf punt acht was bij haar blijven hangen. Daar stond: ‘Zeg dag tegen boosheid en verdriet. Blijf niet hangen in boosheid en verdriet, dat leidt maar tot hopeloosheid en wanhoop. Probeer momenten van boosheid en verdriet te herkennen en zoek een uitweg. Het kan verleidelijk zijn eens heerlijk weg te kruipen in boosheid op je baas, buren, ouders, overheden, terroristen en noem maar op. Doe dat niet! Jij bent de enige die de prijs betaalt. Hoe sneller je woede en verdriet kunt loslaten, hoe gezonder dat voor jou is.’

Dat had haar weer moed gegeven en ze ging zich direct inschrijven op de site, nog voordat ze ging slapen.

27 december zondag

En dan krijg je zomaar in de kerk een preek voor gewenteld over de weduwe Hanna. Welk een speciale plaats weduwen hadden in Israël. Dan denk je aan je eigen situatie.

Je loopt al zo lang te worstelen met wat je wilt. Je moet doseren, anders neemt de vermoeidheid toe. Je wilt van alles maar het geeft geen bevrediging. Zoveel gedaan deze decembermaand, maar heeft het mij voldoening gegeven? Kan ik er blij om zijn? Ik ben alleen maar somber en oververmoeid.

Wat snak ik naar iemand, die mij kan ondersteunen. Een maatje,

die voor mij lief en aardig is. Natuurlijk doen de kinderen hun best als ze er zijn, maar dat is maar zo kort. Daarna moet je weer verder. Iemand waar je tegenaan kan praten als je thuiskomt of 's morgens bij het ontbijt de dag doornemen.

Ik voel alleen maar een sombere stemming en de zorgen om Bert. Ik probeer het wel van mij af te zetten, maar dat lukt voor geen meter.

Het zou zo goed voor hem zijn om een vaste baan, een vast ritme te hebben. Ik moet hem steeds maar weer stimuleren en daar word ik ook weer zo moe van. Het is gewoon moeilijk, door zijn handicap. Toch is hij niet dom. Heeft de MAVO doorlopen, de MBO volbracht, waar hij is geslaagd voor Multi media en Electro-techniek. Maar de communicatie hè, daar loop alles op stuk.

Dat alles bij elkaar geeft, dat ik zelf vast kom te zitten en geen meter verder kan. En dan hoor je zo'n preek. Is er toch nog een taak voor mij onder de kerkmensen of anderen? Moet ik daar nu mijn blijdschap uit halen?

Ik weet niet wat goed is. Je bent aan het zoeken en zoeken. Ik heb zelfs op kruispunt.nl gekeken naar lotgenoten. Een soort maatje per email? Iemand die in het zelfde schuitje zit en waar je je gedachten mee kan delen? Is het dat wat ik mis? Wil ik graag met iemand anders delen?

Niet alles zelf moeten uitzoeken. Ik ben zo moe van het vechten. De zaak, de crisis, toen de ziekte van Tim en nu mijzelf. Constant aan het vechten om je hoofd boven water te houden. Je probeert allerlei oplossingen te bedenken, maar je hoofd en je lichaam worden zó moe!

Het doet mij denken aan een huis waarin je woont. Je bent een paar dagen weggeweest en als je terugkomt zie je dat vandalen in huis alles hebben onder geklad met zwarte verf. Letterlijk alles! En daar sta je dan. Wanhopig. Wat moet je doen om het weer toonbaar te maken? De moed zinkt je in de schoenen. En je moet het helemaal alleen doen! Het enige wat je krijgt aangereikt is een schoonmaakdoekje en een potje witte verf. En zelfs dat is nog maar een klein beetje. Waar moet je beginnen?

Elke dag krijg je wel zo'n doekje en een potje verf, maar daardoor duurt het zo vreselijk lang. Maanden en maanden ben je bezig en het schiet maar niet op. Doodmoe word je ervan en vaak zinkt de moed je in de schoenen. Wanneer kan je ooit weer blij en vrolijk zijn en met tevredenheid naar je huis kijken? Zo voelt het ongeveer.

Doordat alles zo stroef gaat, kost het extra energie. Weinig stimulans.

Ik denk dat ik dat nog het meeste mis. Tim en ik konden elkaar enorm stimuleren. Het gaf vreugde om het samen dingen te doen en ook nog resultaat te boeken. Ondanks alle tegenslagen en verdriet.

Bij elkaar kon je toch jezelf zijn en ontspanning hebben. Het veilig voelen en vertrouwd zijn gaf zo'n enorme stimulans, dan kon je heel wat hebben.

De laatste jaren werd dat helaas langzaam maar zeker steeds minder en dat gaf mij weer heel veel verdriet en ik denk Tim ook. Die samenhang, die mis ik enorm.

Daarom ben ik steeds zo onrustig. Ik kan het nog niet loslaten. Ben er steeds mee bezig. Maar toch, ook voor weduwen is er hoop. Heeft de Heere een andere taak voor mij? Die moet ik nog wel leren zien.

Na de middagdienst pakte Tina haar laptop en ging even kijken op de dating-site. Zou er al reactie zijn? Haar zoon Bert, die redde zich wel. Ze hoefde hem niet bezig te houden. Dat deed hij zelf wel. Misschien wel iets té veel.

Al ging hij dan elke zondag mee naar de kerk. Hij zat niet bij haar in de bank. Dan zat ze toch weer alleen. Hij zat achterin de kerk. Daar bediende hij de beamer. Hij had daarvoor een prachtige tafel gemaakt, waar de monitoren verzonken in zaten. Hij kon daarvandaan de dienst prima volgen. Ook de camera bediende hij.

Toch wel knap dat hij dat gemaakt had. Ondanks zijn doofheid kon hij toch goed meedoen. De camera had hij zelf meegenomen van zijn werk. Opgekocht uit een faillissement.

Ja, zo had hij wel meer dingen meegenomen. Helaas en die stonden allemaal bij haar op zolder. Het was er zo vol, dat ze er soms wanhopig van werd. Bert had echt een spaarwoede. En niet alleen van zijn werk nu, maar ook van hun eigen bedrijf, waar hij ook jaren had gewerkt. Het bedrijf was dan wel failliet gegaan, maar hij had het één en ander daarvan meegenomen met het idee: misschien kan ik daar nog wat mee. Of kan het later verkopen. Nou nee dus, het stond er nog steeds. Er kwamen alleen nog maar meer spullen bij, in plaats van eraf.

Doordat de loods, waar hij veel spullen had opgeslagen, leeg moest in het begin van het jaar, had hij daar vandaan nog meer goederen meegesleept naar huis. Er was wel wat verkocht via Marktplaats en er was gelukkig ook nog een bazaar in de kerk geweest, maar hier in huis was de hoeveelheid ook aardig toegenomen. Door zijn handicap had hij toch al de neiging om zich te isoleren en leefde hij zich helemaal uit in het kopen van nog meer spullen.

Na het openen van haar persoonlijke pagina zag Tina dat er al acht mannen haar profiel hadden bekeken. Acht stuks! Wow, dat had ze niet verwacht. Eerst maar even aanklikken wat ze allemaal geschreven hadden in hun eigen profiel. Dat was wel heel divers. De één was

gescheiden, de ander weduwnaar. Nog één was vrijgezel. Ook hun kerkelijke achtergrond was verschillend. Evangelisch, PKN, GKV. Tja, wat moest je daar nu mee.

27 december

‘Ha Dina

Ik heb jou profiel bekeken op Kruispunt, jij hebt ook hetzelfde meegemaakt als ik. Het valt niet altijd mee om alleen te zijn. Ik ben ook op zoek naar iemand waar ik alles weer mee kan delen. Ik vind het alleen jammer dat je geen foto bij jou profiel hebt staan, komt dat misschien nog? Dina laat maar iets van je horen, groeten Jos.’

Nou, nou zomaar een reactie. Haar hart sloeg er van over. Wie had dat verwacht na één bericht. Zoveel bijzonders had ze niet vermeld en dan toch zoveel reacties?

Deze ene persoon reageerde direct, de anderen hadden alleen maar hun profiel achtergelaten. Wat moest ze doen? Op dit bericht kon ze wel antwoord geven en die anderen dan? Zou ze daar ook op schrijven?

Ze wist helemaal niet in welke plaats ze woonden. Voor alleen schriftelijk contact was dat ook niet zo noodzakelijk. Bij vier van de acht mannen leek het profiel wel goed. De anderen vielen af. De één was gescheiden, de ander was van een andere kerk en nog één zag er niet uit op zijn foto. Regelrecht een griezel. Nee, dat werd niks.

Ze zou kunnen schrijven, dat ze pas een jaar weduwe was en als zij daar dan geen bezwaar tegen hadden, dat zij dan graag met hun wilde corresponderen. Maar voordat ze een antwoord ging versturen, wilde ze er toch nog even over nadenken. Want als ze begon, moest ze ook aan de gevolgen denken. Haar leven zou dan zeker een andere weg inslaan.

In de avond kreeg Tina een email van haar schoonzus Gerry, die op afstand erg met haar meeleefde. Zij had het ook zwaar. Een aantal jaren geleden ook plotseling haar man verloren. Hartstilstand. Zomaar. Dat was moeilijk te verwerken. En als je dan ook nog met je familie overhoop lag, kreeg je daar geen steun van. Maar Gerry woonde niet naast de deur. In Houwerzijl, dat was toch gauw drie kwartier rijden met de auto.

27-12

‘Lieve Tina en kinderen

Eergisteren was het alweer één jaar geleden, dat Tim is overleden en alweer 6 jaar terug, dat Kees ook ons ging verlaten.

Niet van die leuke dagen en in die afgelopen 365 dagen zijn veel heftige dingen gebeurd en verscheidene mensen uit mijn kennissenkring zijn ook niet meer onder ons.

Als je zelf ouder wordt, wordt het kringetje om je heen steeds kleiner en ik weet nu hoe gauw je zelf aan de beurt kunt komen.

Maar voorlopig ben ik er nog en dat op zich is al een groot wonder; want het was wel kantje boord. En nu, na 4 weken, loop ik al weer plantjes water te geven en de vogels te verzorgen. Morgen komt Edwin met zijn vriendje en gaat hij een eenvoudige maaltijd bereiden. Vandaag krijg ik, als gewoonlijk, eten van de buurvrouw. De kippensoep is al op en straks gaan ze chinees halen en daar krijg ik ook van. De eetlust is nog klein, maar ik moet wel eten om op krachten te komen en om al die pillen te verdragen.

Doe jij nog wat gezelligs met de kinderen, of denk je ook: laat maar dit jaar! Er komt wel weer een tijd, dat je weer om je heen kijkt en ziet, zoals nu, dat de sneeuwkllokjes al bloeien en de tulpen hun neuzen al boven de grond steken.

Meisje, nog een paar dagen en dan zijn die zogenaamde gezellige dagen weer voorbij en gaan we het nieuwe jaar met frisse moed beginnen. Maar zien hoe we er in het nieuwe jaar door komen. Met veel liefde van familie en vrienden en steun van soms wildvreemden, moet het lukken. En soms een schop van je zelf onder je kont, want er is vast nog wel iets om je over te verheugen. Hele fijne, rustige dagen en als het eens moeilijk is maar denken: Morgen weer een dag en hopelijk een betere. Dikke knuffel van mij. Gerry’

28-12

‘Lieve Gerry

Fijn te lezen, dat het met jou weer wat beter gaat. Al zal het nog wel even duren voor je weer de oude bent, of bijna de oude. Dat eerste zal het wel niet meer worden denk ik. Eerste kerstdag was voor mij heel moeilijk, alles kwam weer boven 's morgens. In de middag kwamen alle kinderen met aanhang op bezoek en dat was een hele goede afleiding. We hebben met elkaar gegourmet en vroeg in de avond waren ze weer weg.

Toen vond ik het ook alweer genoeg. Zoveel drukte om mij heen ben ik niet meer gewend en mijn energie is nog steeds niet op pijl, dus vond ik het prima dat ze weer vroeg vertrokken. Tweede kerstdag heb ik echt nodig gehad om weer bij te komen, alleen ik heb een lieve buurvrouw (net als jij) en die heeft mij 's morgens nog uitgeno-

digd voor een kopje koffie. Verder doe ik nog niet zoveel. December was een hele drukke maand voor mij. Eigenlijk te druk. Ik wilde allerlei dingen doen en meehelpen, maar eigenlijk was het veel te veel. Daar pluk je later dan de wrange vruchten van.

Gaan er bij jou in de tuin ook al allerlei plantjes uitlopen? Ik had de geraniums afgeknipt en normaal gaan ze dan gewoon dood, maar nu lopen ze weer uit. Ik heb zelfs plantjes die in bloei staan, in december N.B.!

Verder probeer ik wat te lezen en te puzzelen en tussendoor wat huishoudelijk werk. En net als jij denk ik dan, nou morgen weer een dag, dan zien we wel weer. Wat ik nog wel doe is als vrijwilligster in een zorgcentrum met dames wandelen die in een rolstoel zitten als het mooi weer is. Dat is ook voor mij een goede afleiding.

Als ik nu naar buiten kijk schijnt de zon, dus zal ik vanmiddag ook met de dames gaan lopen. Even uit huis is een prima remedie tegen somberheid.

Ik hoop dat voor jou de laatste dagen van het jaar goed verlopen en je weer met goede moed het nieuwe jaar mag starten. Veel liefs van mij. Tina'

Ze dacht na over haar schoonzus. Ze hadden toch wel het één en ander meegemaakt met elkaar. Toen ze net getrouwd was met Tim kwamen ze op de zesde verdieping van een hoge flat in Groningen te wonen. Toen was alles nog koek en ei tussen Gerry en de rest van zijn familie. Maar ze was een vrijbouterig type, net als haar broer. Liet zich niet veel gezeggen thuis. Tim had haar al meerdere malen uit de kroeg moeten halen. Voor hun trouwen al. Gerry en Tim verschilden niet veel in leeftijd en daardoor trokken ze veel met elkaar op. Maar toen hij getrouwd was, had hij daar geen zicht meer op en was zij verder afgegleden.

Omdat ze telkens in dezelfde kroeg kwam, kreeg ze steeds meer belangstelling voor de kroegbaas zelf. Deze was dan wel getrouwd, maar dat maakte voor haar niet uit. Uiteindelijk ging hij scheiden van zijn vrouw en wilde met Gerry trouwen.

Dat viel helemaal verkeerd in de familie. Gescheiden, én kroegbaas, én niet van de kerk! Goddelozer kon het niet. Vroeger kon je voor je eenentwintigste zonder toestemming van de ouders niet trouwen en Gerry was nog niet zo oud. Dus géén toestemming en wél willen trouwen. Dat kon alleen voor de rechter.

Dat hadden ze toen gedaan. Dat had tot een enorme breuk geleid in de familie. Maar niet met Tim. Hij had nog steeds een zwak voor zijn zusje. Zelfs de dominee werd ingeschakeld en haar ouders vroegen hem om raad. Negeren, zei hij. Totaal negeren. Ze komt vanzelf met

hangende pootjes terug. Dit houdt ze toch niet vol.

De dominee heeft geen gelijk gekregen. Achteraf had hij dit advies nooit mogen geven, maar er werd naar hem geluisterd en haar ouders dachten, dat ze er goed aan deden dit advies op te volgen.

Wat gebeurde er? Op de zesde verdieping van dezelfde flat kwamen Gerry en Kees ook te wonen! Eerst hadden Tim en zij nog niks in de gaten, maar op een gegeven moment ontmoet je elkaar in de lift. En wat doe je dan, als je je schoonzusje in de lift ziet? Toch niet negeren! Nee, een praatje maken. En Tina deed dat.

Zij had buiten de ruzie van de familie gestaan en voelde zich daar ook niet zo in betrokken. Kon daardoor vrijer met hen omgaan. Zo kwamen ze geregeld bij elkaar over de vloer. Dat was een doorn in het oog van de rest van de familie. Die trokken één lijn met vader en moeder, dus geen contact zoeken!

Tina moest ook opeens denken aan hun eigen verhuizing, die zo raar verliep. Toen ze naar de begrafenis van haar moeder zouden gaan, had Kees aangeboden om de tegeltjes, die nog in de gang lagen alvast los te maken. Dan konden de verhuizers, de volgende dag, ze zo mee nemen. Dat vonden zij een prima idee.

Later, toen ze verhuisd waren kregen ze het verhaal te horen. Die zelfde dag hadden de ouders van Tim besloten, om nog even in de flat te kijken, of alles wel goed ging met de verhuizing. De kindertjes, waar ze op zouden passen, hadden ze even achtergelaten onder de hoede van één van hun dochters. Bij de flat aangekomen vonden ze de deur half open staan. Ze liepen naar binnen en vonden daar Kees op zijn knieën in de gang, bezig de kleine tegeltjes los te trekken en klaar te zetten. Hij keek heel verbaasd op. Zij óók. Ze draaiden zich meteen om en zonder iets te zeggen liepen weer weg.

Zo hadden ze ruim vier jaar naast elkaar gewoond. Daarna allerlei verhuizingen aan beide kanten. Ze hadden wel steeds contact gehouden. Niet heel veel, maar toch regelmatig. De familie moest er niets van hebben. Zij wilden zéker niet de eerste stap doen, om het contact weer te herstellen. Gerry moest eerst komen. Nou, daar konden ze lang op wachten, zei ze. Dat deed ze van haar levensdagen niet. Zij voelde zich door haar familie totaal in de steek gelaten.

Heel veel later had Tim nog geprobeerd om enige verzoening tot stand te brengen. Het heeft niet mogen baten. Het ging zelfs zover, dat Gerry ontferd werd. Ook zij, Tina en Tim, hadden soms tegenwerking van de familie, als ze Gerry ergens voor wilde uitnodigen. Zo ook, toen hun dochter Marjan trouwde. Gerry en Kees wilde graag komen. Nee, zei de familie, dat gebeurt niet. Als zij komt, komen wij niet!!

Wat doe je dan, voor de lieve vrede? Je laat de familie dan voor gaan. Pijnlijk was het wel. Als er wat ernstig gebeurde in de familie, mochten zij het beslist niet vertellen aan Gerry. Als ze er achter